

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Полтавський державний медичний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти з
наукової роботи ПДМУ

професор И. Кайдашев Ігор КАЙДАШЕВ

«26» листопада 2024 року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

освітнього компонента

Педагогіка та психологія вищої освіти та психологія спілкування
для здобувачів ступеня доктора філософії

галузей знань: 22 – Охорона здоров'я, 09 – Біологія
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальностей: 222 – Медицина, 221 – Стоматологія, 228 – Педіатрія, 229 –
Громадське здоров'я, 091 – Біологія і біохімія

Полтава – 2024

Робоча програма дисципліни “Педагогіка та психологія вищої освіти та психологія спілкування”

Для здобувачів ступеня доктора філософії галузей знань 22 — Охорона здоров'я, 09 — Біологія, спеціальностей: 222 — Медицина, 221 — Стоматологія, 228 — Педіатрія, 229 — Громадське здоров'я, 091 — Біологія і біохімія

« 18 » квітня 2024 року — 68 с.

Розробники:

- завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, к. пед. н., доц. Беляєва О.М.;
- доцент закладу вищої освіти кафедри психіатрії, наркології та медичної психології, к. мед. н., доц. Борисенко В.В.

Робоча програма дисципліни “Педагогіка та психологія вищої освіти та психологія спілкування” затверджена на засіданні Вченої ради ПДМУ

Протокол № 9 від «16» вересня 2024 р.
Секретар Вченої ради

(В. Л. Філатова)

ВСТУП

Освітній компонент (ОК) “Педагогіка та психологія вищої освіти та психологія спілкування” є складовою освітньо-наукових програм (ОНП) підготовки докторів філософії за третім рівнем вищої освіти галузей знань 22 – Охорона здоров'я та 09 – Біологія за спеціальностями 222 – Медицина, 221 – Стоматологія, 228 – Педіатрія, 229 – Громадське здоров'я, 091 – Біологія і біохімія.

Викладається у III-IV семестрі II року навчання в **обсязі – 90 год.**

Загальний обсяг (3 кредити ECTS): лекції – 10 год., семінарські заняття – 26 год., самостійна робота – 54 год. У курсі передбачено 2 змістові модулі. Завершується дисципліна – **заліком**.

Робоча навчальна програма ОК 3 “Педагогіка та психологія вищої освіти та психологія спілкування” належить до обов’язкових навчальних дисциплін циклу, що забезпечує формування в здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня загальнонаукових (філософських) компетентностей, передбачених в освітньо-наукових програмах, за якими навчаються майбутні доктори філософії (спеціальності 221 Стоматологія, 222 Медицина, 228 Педіатрія, 229 Громадське здоров'я, 091 Біологія і біохімія). ОК 3 забезпечує загальну теоретичну підготовку здобувачів вищої освіти у галузі психології і педагогіки вищої школи, а також психології спілкування, психології особистості, пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, психології індивідуальності, розкриває особливості педагогічного процесу та вікові особливості студентської молоді й питання її адаптації в закладах вищої освіти, зокрема, медичної, ознайомлює з основними поняттями дидактики вищої школи, формує знання щодо педагогічної інноватики, педагогічної майстерності, педагогічної культури, педагогічної техніки викладача медичного закладу вищої освіти.

Мета дисципліни – підготовка аспірантів до професійно-педагогічної діяльності в медичному закладі вищої освіти, формування наукового мислення на основі теоретичних знань та практичної підготовки, оновлення, поглиблення ключових професійних компетентностей, а також вільного спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому відповідно до вимог системи якості підготовки кадрів для сфери охорони здоров'я.

Завдання дисципліни полягають у формуванні у здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, необхідних для виконання функціональних обов’язків викладача закладу вищої освіти, здатних до: організації та реалізації освітнього процесу в медичному університеті; удосконалення змісту освіти, розроблення нових навчальних курсів, інтегративних зокрема; оновлення/створення засобів навчання; модернізації традиційних, а також використання новітніх методів, прийомів і організаційних форм навчання у вищій медичній школі; втілення освітніх інновацій; проектування результатів навчання; забезпечення збільшення участі здобувачів наукового ступеня PhD у наукових дослідженнях; ефективної

педагогічної взаємодії зі здобувачами вищої освіти, колегами, пацієнтами в умовах закладів охорони здоров'я тощо.

Структура курсу

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач наукового ступеня доктора філософії повинен

знати:

- зміст основних термінів, що використовують для позначення методологічних понять педагогіки вищої школи – "педагогічна концепція", "педагогічна закономірність", "педагогічна ідея", "педагогічний принцип";
- зміст основних термінів, що репрезентують процесуальні поняття педагогіки вищої школи – "освіта", "навчання", "виховання", "формування", "розвиток", "освітній процес";
- концептуальні засади функціонування вищої освіти, медичної зокрема, в Україні та за кордоном;
- зміст термінів, що слугують для позначення сутнісних категорій педагогіки вищої школи – "структура професійно-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти", "начальна діяльність здобувача вищої освіти", "індивідуальний та диференційований підходи", "управління освітнім процесом", "гуманізація і гуманітаризація освіти", "інтернаціоналізація освіти";
- зміст понять "педагогічна техніка", "педагогічна культура", "педагогічна майстерність";
- основні категорії дидактики вищої школи – "рівні освіти", "зміст освіти", "засоби навчання", "закони навчання", "принципи навчання", "методи, прийоми навчання", "організаційні форми навчання", "педагогічний контроль", "технології навчання", "самостійна робота студентів";
- зміст поняття "освітнє середовище", особливості освітнього середовища медичних закладів вищої освіти;
- зміст понять, які становлять категоріальний апарат педагогічного менеджменту та іміджології;
- індивідуально-психологічні відмінності особистості за їхніми проявами у діяльності та спілкуванні;

вміти:

- трактувати зміст основних понять (методологічних, процесуальних, сутнісних) загальної і професійної педагогіки, дидактики вищої школи, педагогічного менеджменту, іміджології;
- застосовувати теоретичні знання з педагогіки та психології вищої освіти в практичній професійно-педагогічній діяльності викладача медичного університету і лікувальної/лікувально-діагностичній/профілактичній діяльності лікаря;
- проводити викладацьку діяльність на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного, інтегративного, аксіологічного підходів з урахуванням сучасних надбань освітніх, педагогічних, а також суміжних наук з метою досягнення здобувачами вищої освіти

- запланованих/програмних результатів навчання, формування soft skills;
- управляти навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів вищої освіти;
 - організовувати самостійну й науково-дослідну роботу здобувачів вищої освіти, надавати консультативну підтримку з урахуванням їхніх індивідуальних освітніх потреб з метою покращення результатів освітньої/науково-дослідної діяльності;
 - добирати/структурувати/удосконалювати зміст освітніх компонентів, розробляти нові, інтегративні зокрема, навчальні курси;
 - проектувати результати навчання;
 - оновлювати/розробляти навчальні плани, програми, силабуси, засоби навчання (підручники, посібники тощо);
 - обирати валідний інструментарій оцінювання, оновлювати/розробляти нові засоби педагогічного контролю з метою об'єктивного оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти;
 - проводити формативне (формувальне) оцінювання, підтримувати зворотній зв'язок зі студентами щодо результатів сумативного оцінювання;
 - застосовувати можливості традиційних та новітніх технологій, інформаційно-комунікаційних зокрема, з метою покращення освітнього процесу;
 - створювати власний позитивний імідж, корегувати його;
 - здійснювати конструктивну й педагогічно доцільну комунікацію і взаємодію, аргументувати, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування і висновки з питань педагогіки вищої школи та медичної освіти до педагогічної і лікарської спільнот, середнього і молодшого медичного персоналу, пацієнтів, їх родичів, або інших осіб, які ними опікуються (у разі потреби) широкого загалу;
 - трактувати визначення спілкування, діяльності, суспільних відносин;
 - диференціювати когнітивний, афективний, контактний аспекти спілкування;
 - аналізувати засоби спілкування;
 - диференціювати поняття: "міжособистісне спілкування", "рольове спілкування", "соціальна позиція", "соціальний статус", "ритуальне спілкування", "імперативне спілкування";
 - трактувати функції спілкування;
 - пояснювати значення спілкування як людської потреби: афіліація, соціальна підтримка, самотність, емоційна ізоляція, атракція;
 - пояснювати зворотний зв'язок при спілкуванні;
 - визначати види спілкування та його функції;
 - вирізняти поняття "контакт", "просторовий контакт", "контакт зацікавленості", "мотив", "інтерес", "контакт обміну".

Місце дисципліни (у структурно-логічній схемі підготовки фахівців відповідного напрямку).

Навчальна дисципліна "Педагогіка та психологія вищої освіти та

психологія спілкування" **безпосередньо спирається на попереднє вивчення таких дисциплін:**

- ОК Філософія
- ВК Професійні комунікації. Ключові компетенції
- ВК Українське професійне мовлення: лікар – пацієнт
- ВК Медична психологія

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач наукового ступеня доктора філософії:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3 – Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей.

ЗК6 – Демонстрація значної авторитетності, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, послідовна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.

ЗК7 – Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

Фахові компетентності (ФК):

ФК1 – Здатність здійснювати наукову та/або науково-педагогічну діяльність у сфері охорони здоров'я; здатність до визначення дизайну досліджень та оцінки їх результатів.

ФК 4 – Здатність дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, професійної та академічної доброчесності, вміння нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

ФК6 – Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані, визначати необхідний перелік лабораторних та інструментальних досліджень та оцінювати їх результати, встановлювати попередній та клінічний діагноз захворювання, визначати принципи та характер лікування та профілактики захворювань.

ФК8 – Здатність до комунікативної самостійності та ефективності у сферах професійного, академічного та ситуативно-побутового спілкування в усній та письмовій формах, вміння оприлюднювати результати наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ФК11 – Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК18 – Здатність управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

Контроль знань і розподіл балів, які отримують здобувачі ступеня доктора філософії.

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Оцінювання за формами контролю:

Підсумковий контроль		
Залік	Min. – 0 балів	Max. – 200 балів

Для здобувачів ступеня доктора філософії, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум (122 бали)* обов'язковим є *перескладання контролю*.

При цьому, кількість балів:

0-79 відповідає оцінці «незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням дисципліни;

80-118 відповідає оцінці «незадовільно»;

122-128 відповідає оцінці «задовільно» («достатньо»);

130-138 відповідає оцінці «задовільно»;

140-158 відповідає оцінці «добре»;

160-178 відповідає оцінці «добре» («дуже добре»);

180-200 відповідає оцінці «відмінно».

Шкала відповідності:

За 200 – бальною шкалою		За чотирибальною шкалою	
A	180-200	5	відмінно
B	160-178	4	добре
C	140-158		
D	130-138	3	задовільно
E	122-128		
F_x	80-118	2	не задовільно
F	0-79		не задовільно (без права перескладання)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогіка та психологія вищої освіти та психологія спілкування»

Змістовий модуль 1. Педагогіка та психологія вищої освіти

Тема 1. Об'єкт і предмет педагогіки вищої освіти. Основні функції та завдання педагогіки вищої освіти. Вища школа як педагогічна система. Основні категорії педагогіки вищої освіти: методологічні, процесуальні, сутнісні. Структура й особливості освітнього процесу у вищій медичній школі (3 год.).

Тема 2. Педагогіка вищої медичної освіти. Структура й особливості освітнього процесу у вищій медичній школі (1 год.).

Тема 3. Педагогічна майстерність. Педагогічні здібності. Педагогічна творчість. Педагогічна ситуація (2 год.).

Тема 4. Педагогічна культура. Педагогічна техніка (2 год.).

Тема 5. Педагогічне спілкування. Стилi педагогічного спілкування. Моделі

педагогічного спілкування (2 год.).

Тема 6. Полікультурна компетентність викладача. Здатність до міжкультурної комунікації (1 год.).

Тема 7. Педагогічний менеджмент. Предмет, продукт і результат діяльності менеджера освітньої сфери. Роль особистості менеджера в підвищенні ефективності функціонування педагогічних систем (2 год.).

Тема 8. Психолого-педагогічні вимоги до викладача вищої школи. Структура професійно-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти в контексті сучасних наукових досягнень. Стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». Оцінювання професійно-педагогічної діяльності науково-педагогічних працівників. Педагогічний стрес. Особливості його перебігу. Засоби саморегуляції. Поняття про професійне вигорання та професійні деформації (4 год.).

Тема 9. Акмеологічні й аксіологічні засади формування професійної майстерності (2 год.).

Тема 10. Компетентісний підхід в освіті. Гуманізація і гуманітаризація освіти. Університетська автономія. Інтернаціоналізація вищої освіти (4 год.).

Тема 11. Студентство як соціальна група. Психологічні особливості адаптації студентів у закладі вищої освіти. Навчальна діяльність здобувача вищої освіти (1 год.).

Тема 12. Психолого-педагогічні особливості студентського віку. Урахування типологічних, індивідуальних і гендерних особливостей студентів у процесі навчання (1 год.).

Тема 13. Дидактика вищої школи. Закони, принципи і правила дидактики в контексті системного підходу (2 год.).

Тема 14. Сутність понять «зміст освіти», «зміст навчання», «знання», «уміння», «навички». Поняття «soft skills», «hard skills». Засоби навчання (4 год.).

Тема 15. Організаційні форми навчання у вищій школі. Методика підготовки та проведення лекційних, практичних і семінарських занять у вищій медичній школі (2 год.).

Тема 16. Лекторська майстерність викладача закладу вищої освіти. Особливості наукового стилю мовлення (2 год.).

Тема 17. Самостійна робота студентів. Особливості організації самостійної роботи студентів медичних закладів вищої освіти (1 год.).

Тема 18. Сучасні освітні технології. Взаємозв'язок між освітніми, педагогічними й навчальними технологіями. Дидактичні можливості інформаційно-комунікаційних технологій (1 год.).

Тема 19. Педагогічний контроль у вищій школі. Форми, методи. Поняття про формативне (формувальне) і сумативне оцінювання. Основні поняття тестології. Роль тестового контролю у вищій медичній освіті (2 год.).

Тема 20. Поняття «якість вищої освіти». Нормативно-правова база, що регламентує забезпечення якості вищої освіти. Поняття про зовнішнє і внутрішнє забезпечення якості вищої освіти. Критерії та індикатори якості вищої освіти. Ліцензування та акредитація (1 год.).

Тема 21. Освітні інновації: сутність, функції, структура, суб'єкти (1 год.).

Тема 22. Поняття «освіта протягом життя». Самоосвіта, саморозвиток і самовиховання особистості (1 год.).

Тема 23. Поняття про освітнє середовище. Особливості освітнього середовища медичних закладів вищої освіти. Педагогічний імідж. Імідж закладу вищої освіти. Імідж викладача закладу вищої освіти. Механізми формування особистого іміджу. Рейтинги в освіті (3 год.).

Змістовий модуль 2. Психологія спілкування

Тема 24. Становлення психології як науки. Психіка і мозок. Психіка і свідомість (1 год.).

Тема 25. Місце психології в системі наук. Основні напрями, структура і методи психології (1 год.).

Тема 26. Психологія особистості. Теорії особистості (2 год.).

Тема 27. Теоретико-методологічні передумови спілкування (1 год.).

Тема 28. Психодіагностика особливостей вербального та невербального спілкування. Психотренінг навичок спілкування (4 год.).

Тема 29. Психологічні особливості вербальної комунікації (2 год.).

Тема 30. Характеристика людини за першим враженням. Психотренінг навичок спілкування (2 год.).

Тема 31. Психодіагностика рівня конфліктності. Психотренінг навичок спілкування (2 год.).

Тема 32. Конфліктне спілкування (4 год.).

Тема 33. Маніпуляції у спілкуванні: види та способи захисту (4 год.).

Тема 34. Психодіагностика комунікативної культури медика (2 год.).

Тема 35. Сутність міжособистісної комунікації (2 год.).

Тема 36. Особливості міжособистісного спілкування лікаря та хворого (2 год.).

Тема 37. Психологічні особливості комунікативного процесу з особами, які перенесли психотравми (2 год.).

Тема 38. Мистецтво діалогу. Діалогічне спілкування (1 год.).

Тема 39. Форми поведінки людини у взаємодії (4 год.).

Тема 40. Візуальна психодіагностика (2 год.).

Тема 41. Ставлення до хвороби: класифікація пацієнтів (2 год.).

Тема 42. Спілкування і манера поведінки лікаря (2 год.).

Тема 43. Слово лікаря, відвертість з хворим (1 год.).

Тема 44. Психологія суїцидальної поведінки та психологія помирання (2 год.).

Тема 45. Психотерапія для медичних працівників (2 год.).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема	Кількість годин			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Усього
Змістовий модуль 1. Педагогіка та психологія вищої освіти					
1	Об’єкт і предмет педагогіки вищої освіти. Основні функції та завдання	2	-	1	3

	педагогіки вищої освіти. Вища школа як педагогічна система. Основні категорії педагогіки вищої освіти: методологічні, процесуальні, сутнісні. Структура й особливості освітнього процесу у вищій медичній школі.				
2	Педагогіка вищої медичної освіти. Структура й особливості освітнього процесу у вищій медичній школі.	-	-	1	1
3	Педагогічна майстерність. Педагогічні здібності. Педагогічна творчість. Педагогічна ситуація.	-	-	2	2
4	Педагогічна культура. Педагогічна техніка.	-	-	2	2
5	Педагогічне спілкування. Стили педагогічного спілкування. Моделі педагогічного спілкування.	2	-	-	2
6	Полікультурна компетентність викладача. Здатність до міжкультурної комунікації.	-	-	1	1
7	Педагогічний менеджмент. Предмет, продукт і результат діяльності менеджера освітньої сфери. Роль особистості менеджера в підвищенні ефективності функціонування педагогічних систем.	-	-	2	2
8	Психолого-педагогічні вимоги до викладача вищої школи. Структура професійно-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти в контексті сучасних наукових досягнень. Стандарт на групу	-	2	2	4

	професій «Викладачі закладів вищої освіти». Оцінювання професійно-педагогічної діяльності науково-педагогічних працівників. Педагогічний стрес. Особливості його перебігу. Засоби саморегуляції. Поняття про професійне вигорання та професійні деформації.				
9	Акмеологічні й аксіологічні засади формування професійної майстерності.		2	-	2
10	Компетентнісний підхід в освіті. Гуманізація і гуманітаризація освіти. Університетська автономія. Інтернаціоналізація вищої освіти.		2	2	4
11	Студентство як соціальна група. Психологічні особливості адаптації студентів у закладі вищої освіти. Навчальна діяльність здобувача вищої освіти.	-	-	1	1
12	Психолого-педагогічні особливості студентського віку. Урахування типологічних, індивідуальних і гендерних особливостей студентів у процесі навчання.			1	1
13	Дидактика вищої школи. Закони, принципи і правила дидактики в контексті системного підходу.	2	-	-	2
14	Сутність понять "зміст освіти", "зміст навчання", "знання", "уміння", "навички". Поняття «soft skills», «hard skills». Засоби навчання.	-	2	2	4
15	Організаційні форми	-	-	2	2

	навчання у вищій школі. Методика підготовки та проведення лекційних, практичних і семінарських занять у вищій медичній школі.				
16	Лекторська майстерність викладача закладу вищої освіти. Особливості наукового стилю мовлення.	-	2	-	2
17	Самостійна робота студентів. Особливості організації самостійної роботи студентів медичних закладів вищої освіти.	-	-	1	1
18	Сучасні освітні технології. Взаємозв'язок між освітніми, педагогічними й навчальними технологіями. Дидактичні можливості інформаційно-комунікаційних технологій.	-	-	1	1
19	Педагогічний контроль у вищій школі. Форми, методи. Поняття про формативне (формувальне) і сумативне оцінювання. Основні поняття тестології. Роль тестового контролю у вищій медичній освіті.	-	-	2	2
20	Поняття «якість вищої освіти». Нормативно-правова база, що регламентує забезпечення якості вищої освіти. Поняття про зовнішнє і внутрішнє забезпечення якості вищої освіти. Критерії та індикатори якості вищої освіти. Ліцензування та акредитація	-	-	1	1
21	Освітні інновації: сутність, функції, структура, суб'єкти.	-	-	1	1
22	Поняття «освіта протягом життя». Самоосвіта,	-	-	1	1

	саморозвиток і самовиховання особистості.				
23	Поняття про освітнє середовище. Особливості освітнього середовища медичних закладів вищої освіти. Педагогічний імідж. Імідж закладу вищої освіти. Імідж викладача закладу вищої освіти. Механізми формування особистого іміджу. Рейтинги в освіті.	-	2	1	3
Усього за змістовим модулем 1		6	12	27	45
Змістовий модуль 2. Психологія спілкування					
24	Становлення психології як науки. Психіка і мозок. Психіка і свідомість.	-	-	1	1
25	Місце психології в системі наук. Основні напрями, структура і методи психології.	-	-	1	1
26	Психологія особистості. Теорії особистості.	-	-	2	2
27	Теоретико-методологічні передумови дослідження спілкування.	-	-	1	1
28	Психодіагностика особливостей вербального та невербального спілкування. Психотренінг навичок спілкування.	-	2	2	4
29	Психологічні особливості вербальної комунікації.	-	-	2	2
30	Характеристика людини за першим враженням. Психотренінг навичок спілкування.	-	2	-	2
31	Психодіагностика рівня конфліктності. Психотренінг навичок спілкування.	-	2	-	2
32	Конфліктне спілкування.	-	-	2	2
33	Маніпуляції у спілкуванні: види та способи захисту	-	2	2	4
34	Психодіагностика	-	2	-	2

	комунікативної культури медика.				
35	Сутність міжособистісної комунікації.	-	-	2	2
36	Особливості міжособистісного спілкування лікаря та хворого.	-	2	-	2
37	Психологічні особливості комунікативного процесу з особами, які перенесли психотравми	-	2	-	2
38	Мистецтво діалогу. Діалогічне спілкування.	-	-	1	1
39	Форми поведінки людини у взаємодії.	2	-	2	4
40	Візуальна психодіагностика.	2	-	-	2
41	Ставлення до хвороби: класифікація пацієнтів.	-	-	2	2
42	Спілкування і манера поведінки лікаря.	-	-	2	2
43	Слово лікаря, відвертість з хворим.	-	-	1	1
44	Психологія суїцидальної поведінки та психологія помирання.	-	-	2	2
45	Психотерапія для медичних працівників.	-	-	2	2
Усього за змістовим модулем 2		4	14	27	45
Усього		10	26	54	90

Загальний обсяг (3 кредити ECTS), з них:

лекції – **10** год.,

семінарські заняття – **26** год.,

самостійна робота – **54** год.

Навчальна дисципліна "Педагогіка та психологія вищої освіти та психологія спілкування" структурована на **2** змістові модулі.

Завершується вивчення дисципліни **заліком**.

Змістовий модуль 1. Педагогіка та психологія вищої освіти

Тема 1. Об'єкт і предмет педагогіки вищої освіти. Основні функції та завдання педагогіки вищої освіти. Вища школа як педагогічна система. Основні категорії педагогіки вищої освіти: методологічні, процесуальні, сутнісні (3 год.).

Лекції – 2 год.

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Дати визначення педагогіки як науки.
2. Схарактеризувати об'єкт, предмет, завдання і функції педагогіки вищої освіти.
3. Назвати основні функції та завдання педагогіки вищої освіти.
4. Назвати науки, дотичні до проблем освіти, навчання та виховання і пояснити роль міждисциплінарних зв'язків у педагогіці вищої освіти.
5. Пояснити зміст термінів, які позначають методологічні категорії педагогіки вищої освіти (педагогічна теорія, педагогічна концепція, педагогічна ідея, педагогічна закономірність).
6. Який державний документ регулює питання, пов'язані з освітою.
7. Який державний документ регулює питання, пов'язані з вищою освітою.
8. Схарактеризувати засади державної політики у сфері вищої освіти та принципи освітньої діяльності.
9. Пояснити зміст термінів, які позначають процесуальні категорії педагогіки вищої освіти (освіта, формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта, навчання, виховання, розвиток, саморозвиток, самоосвіта, навчання впродовж життя).
10. Пояснити зміст термінів, які позначають сутнісні категорії педагогіки вищої освіти (мета, завдання, зміст виховання, суб'єкти освітнього процесу, діяльність).
11. Схарактеризувати основні завдання, які стоять перед закладом вищої освіти згідно із національним законодавством у сфері освіти.
12. Перелічити типи закладів вищої освіти.
13. Схарактеризувати поняття «освітній процес».
14. Сформулювати основні виклики, перед якими постала вища освіта, вітчизняна зокрема, в умовах глобалізації.

Рекомендована література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підруч. для студентів, аспірантів та молодих викладачів вищ. навч. закл. Київ: Либідь, 1998. 560 с.
2. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: навчально-методичний посібник / за заг. редакцією проф. В. Стинської, доц. Л. Прокопів / Авторський колектив: Т. Завгородня, З. Нагачевська, Б. Савчук, В. Стинська, І. Стражнікова, І. Єгорова, В. Ковальчук, Л. Прокопів, Н. Салига. Івано-Франківськ, 2021. 430 с. <https://u.to/inbhIA>
3. Біла книга національної освіти України / [Алексенко Т. Ф., Аніщенко В. М., Балл Г. О. та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 342 с.
4. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи: практикум. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 174 с. <http://eprints.zu.edu.ua.pdf>
5. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2014. 307 с.

6. Каплінський В.В.. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 224 с. <https://www.kspu.edu/>
7. Мартинець Л. А. Педагогіка вищої школи: опорний конспект лекцій. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 40 с. https://r.donnu.edu.ua_.pdf
8. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю: монографія / Н. І. Мачинська; за ред. докт. пед. наук, проф., членкор. НАПН України С. О. Сисоєвої. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с. https://duikt.edu.ua/uploads/l_1423_18323732.pdf
9. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. Х.: «Стильна типографія», 2019. 267 с. <https://repo.btu.kharkov.ua/b>
10. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О.М. Топузов (заст. голови)]; за заг.ред. В.Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>
11. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
12. Нова парадигма освіти у глобальному світі. URL : <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/50#3>
13. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко та ін. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4e1d91e7-e582-4715-87c4-846d11702b07/content>
14. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
15. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.aov.ua/ao/1556-18>
16. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-19. URL: <http://zakon3.rada.aov.ua/laws/show/2145-19>
17. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
18. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти : навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с. https://jmm.sspu.edu.ua/images/2021/kursi_vse/CompHEd_course/Comparative_Higher_Education_Handbook_2021n_49126.pdf
19. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Теорія і практика вищої освіти: навч. посібник 2016. 338 с.
20. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / за заг. ред. Д. В. Карамишева. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. 180 с.
21. Тукот Т.І. Педагогіка вищої школи. К.: Кондор, 2011. 626 с.

22. Туркот Т.І., Коновал О.А. Педагогіка та психологія вищої школи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Херсон: Олді-плюс, 2013. 466 с.
<https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3478/.pdf>
23. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.

Тема 2. Педагогіка вищої медичної освіти. Структура й особливості освітнього процесу у вищій медичній школі (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Схарактеризувати об'єкт дослідження педагогіки вищої медичної освіти.
2. Визначити мету вивчення педагогіки в медичному закладі вищої освіти.
3. Сформулювати завдання педагогіки вищої медичної освіти.
4. Назвати освітні функції, притаманні педагогіці в медичному закладі вищої освіти.
5. Схарактеризувати структуру й особливості освітнього процесу у вищій медичній школі.
6. Перелічити типи закладів вищої освіти, в яких здійснюється підготовка за спеціальностями в галузі знань 22 Охорона здоров'я.
7. Назвати локальні нормативні документи, що розроблені в ПДМУ та які регламентують освітню діяльність в цьому закладі вищої освіти.

Рекомендована література

1. Ждан В.М., Дворник В.М., Аветіков Д.С., Беляєва О. М. Вища медична освіта й охорона здоров'я: виклики сьогодення. Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. Полтава, 2021. С. 3–5.
2. Ждан В.М., Дворник В.М., Аветіков Д.С., Беляєва О. М. Повертаючись до доповіді Абрахама Флекснера: «Уроки історії» для медичної освіти. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 22–24 листопада 2023 р. Полтава, 2024. С. 3–8.
3. Максименко С.Д., Філоненко М.М. Педагогіка вищої медичної освіти. К.: Центр учбової літератури, 2017. 288 с.
4. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 524 с.
5. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/ao/1556-18>
7. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Наказ МОН України № 977 від 11.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>

8. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-19. URL: <http://zakon3.rada.aov.ua/laws/show/2145-19>
9. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.aov.Ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
10. Про схвалення Стратегії розвитку медичної освіти в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 95-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#Text>
11. Про схвалення Стратегії розвитку медичної освіти в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 95-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#Text>
12. Lysanets Yu. V., Bieliaieva O.M., Robinson A. Interactive strategies in medical education. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 7–8 листопада 2019 р.). Полтава: Астрія, 2019. С. 210–213.

Тема 3. Педагогічна майстерність. Педагогічні здібності. Педагогічна творчість. Педагогічна ситуація (2 год.).

Самостійна робота – 2 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Дати визначення поняття «педагогічна майстерність».
2. Схарактеризувати основні складові педагогічної майстерності, як-от:
 - гуманістична спрямованість діяльності;
 - професійна компетентність;
 - педагогічна техніка;
 - педагогічна творчість;
 - педагогічні здібності.
3. Дати тлумачення поняття «педагогічні здібності».
4. Назвати рівні, на яких реалізується педагогічна творчість.
5. Схарактеризувати принципи педагогічної творчості (за С.О. Сисоєвою).
6. Назвати чинники, які сприяють розвиткові педагогічної обдарованості видатних педагогів та становлення їхнього педагогічного таланту (за О.Є. Антоною).
7. Пояснити сутність поняття «педагогічна ситуація».

Рекомендована література

1. Антонова О.Є. Педагогічна обдарованість суб'єктів освітнього процесу як андрагогічна проблема. Андрагогічний вісник. 2013. № 4. С. 103 –110.
2. Беляєва О. М., Лисанець Ю. В. Педагогічна майстерність викладачів вищих медичних навчальних закладів як теоретико-практична проблема. Суспільство і медицина: діалог в умовах євроінтеграції : матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Полтава: “Дивосвіт”, 2015. С. 9–11.

3. Беляєва О. М. Питання педагогічної майстерності викладача у творчій спадщині М. І. Пирогова. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2017. №15. С. 180–185.
4. Беляєва О. М. Розвиток педагогічної майстерності викладачів вищих медичних навчальних закладів: проблеми і шляхи розв'язання. *Pedagogy and Psychology*. 2018. VI (63), Issue 153. Р. 15–19.
5. Біла книга національної освіти України / [Алексенко Т. Ф., Аніщенко В. М., Балл Г. О. та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 342 с.
6. Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика : монографія / [Калашнікова С., Базелюк Н., Базелюк О. та ін.] ; за наук. ред. С. Калашнікової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/TE.2023>
7. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник / За ред. проф. І.В. Зайченка. Київ: Вид-во Ліра-К, 2017. 484 с.
8. Ждан В. М., Дворник В.М., Старченко І.І., Беляєва О.М. Medicus nihil aliud est, quam animi consolatio: комунікативна компетентність лікаря як один з основних критеріїв його професіоналізму. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: зб. статей V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 листопада, 2020 р. Полтава, 2020. С. 3–13.
9. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. К 15 Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
10. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 224 с.
11. Ковальчук В. Педагогічна майстерність викладача – основа його компетентності. *Професійно-технічна освіта*. 2011. № 6(30). С. 32—33.
12. Лавріненко О. А. Історія педагогічної майстерності. К.: СПД Богданова А. М., 2009. 328 с.
13. Лавріненко О. А. Педагогічна майстерність в історико-педагогічному вимірі: теорія, практика, поступ : монографія. Київ: 2009. 328 с.
14. Матеріали з навчального предмету «Педагогіка» [Електронний ресурс] // Підручники онлайн. Режим доступу : <http://textbooks.net.ua/content/category/43/70/49/>.
15. Моїсеєв С. О. Сучасні тренди в семантичному просторі конструкту «педагогічна майстерність». *Педагогічний альманах*. 2017. Вип. 35. С. 165-172. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2017_35_27
16. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
17. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с.
18. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.

19. Педагогічна майстерність : підруч.; за ред. акад. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 2004. 422 с.
20. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи : монографія / за ред. Н. В. Гузій. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 427 с.
21. Розвиток педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю в умовах інформаційно-технологічного суспільства: монографія / [Зязюн І. А. та ін.; за ред. акад. І. А. Зязюна]; Нац. акад. пед. Наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. К.: Педагогічна думка, 2012. 388 с.
22. Силадій І. До питання формування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. 2021. 6(137). С. 79-82. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).18](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).18)
23. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підручник. К.: Міленіум, 2006. 344 с.
24. Топузов О.М., Малихін О.В., Опалюк Т.Л. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навч. посібник. Київ : Педагогічна думка, 2018. 292 с.
25. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.
26. Bieliaieva O., Bilash S., Skrypnykov P. et al. «Miller's pyramid», the «onion model», the «portfolio method», the «assessment orbits»: how to evaluate the professionalism of a doctor? Вісник проблем біології і медицини. 2024. Вип. 2 (173): матеріали Третього міжнародного морфологічного симпозіуму «Новітні досягнення клінічної анатомії і оперативної хірургії в розвитку сучасної медицини і стоматології», м. Полтава, 20–21 червня 2024 р. С. 91–93.
27. Bieliaieva O. M., Bilash S.M., Pronina O. M. et al. The biographical method as a means of forming the professional personality and professional identity of the future doctor (as exemplified by the integration of the study of human anatomy and the disciplines of the foreign language training cycle). Вісник проблем біології і медицини. 2023. Вип. 1 (168). С. 224–232.
28. Bieliaieva O., Lysanets Yu., Slipchenko L. [et al.] Professional and pedagogical competence of a lecturer at a medical university: problems and ways of development. Abstract book of 15th Eurasian conference on language & Social Sciences [ECLSS2023], Vilnius, Lithuania, February 25–26. 2023. Vilnius, 2023. P. 29.

Тема 4. Педагогічна культура. Педагогічна техніка (2 год.).

Самостійна робота – 2 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Дати визначення поняття «культура».

2. Назвати елементи матеріальної культури.
3. Назвати елементи духовної культури.
4. Назвати основні функції культури.
5. Схарактеризувати знаки культури.
6. Дати визначення поняття «педагогічна культура».
7. Схарактеризувати основні компоненти педагогічної культури.

Рекомендована література

1. Беляєва О. М. Педагогічні здібності: витоки і сучасний стан дослідження у психолого-педагогічній літературі. *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 7 (176). С. 23–27.
2. Беляєва О. М. Шляхи вдосконалення педагогічної культури викладачів вищих медичних навчальних закладів. Розвиток та саморозвиток педагогічної майстерності у сучасному освітньому просторі : тези доповідей Міжнародного форуму педагогічної майстерності, 7–8 квіт. 2015 р. Полтава : ФОП Гаража М.Ф., 2015 р. С. 6–7.
3. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 224 с.
4. Колісник-Гуменюк Ю. І. Формування професійно-етичної культури майбутніх фахівців у процесі гуманітарної підготовки в медичних коледжах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Львів, 2012. 294 с.
5. Лутаєва Т. В., Кайдалова Л. Г. Педагогічна культура: навч. посіб. Х.: НФаУ, 2013. 156 с.
6. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
7. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи : монографія / за ред. Н. В. Гузій. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 427 с.
8. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підручник. К.: Міленіум, 2006. 344 с.
9. Bieliaieva O., Uvarkina O., Lysanets Yu., Morokhovets H. et al. Gerhard Hansen vs. Albert Neisser: Priority for the Invention of Mycobacterium Leprae and Problems of Bioethics. *Georgian Medical News*. 2020. № 309. P. 156-161.

Тема 5. Педагогічне спілкування. Стили педагогічного спілкування. Моделі педагогічного спілкування (2 год.).

Лекції – 2 год.

Питання і завдання для самоперевірки

1. Дати визначення поняття "спілкування".
2. Чи є тотожними поняття "спілкування" і "комунікація"?
3. Назвати і схарактеризувати основні складові спілкування, як-от:
 - комунікація;
 - перцепція;
 - інтеракція.
4. Пояснити сутність поняття "педагогічне спілкування".

5. Визначити цілі, які стоять перед викладачем при організації педагогічного спілкування.
6. Схарактеризувати стадії педагогічного спілкування.
7. Схарактеризувати основні невербальні засоби спілкування, як-от:
 - кінесика;
 - просодика і паралінгвістика;
 - такесика;
 - проксемика.
8. Назвати "класичні" стилі педагогічного спілкування (за К. Левіним).
9. Схарактеризувати авторитарний стиль спілкування і його негативні наслідки для студентської молоді та освітнього процесу.
10. Схарактеризувати демократичний стиль спілкування і його можливі слабкі сторони.
11. Схарактеризувати ліберальний (потуральний) стиль спілкування та його основні недоліки.
12. Схарактеризувати основні моделі педагогічного спілкування.

Рекомендована література

1. Беляєва О. Імідж викладача вишу: комунікативний аспект. Імідж сучасного педагога. 2015. № 2 (151). С. 37–40.
2. Беляєва О. М. Мовленнєва комунікація: структура, види, форми, перешкоди. *Світ медицини та біології*. 2016. № 1 (55). С. 185–191.
3. Беляєва О. М. Педагогічне спілкування викладача вищої школи: стилі та моделі. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей II Всеукр. наук.-практичн. конференції з міжнар. участю, 8–9 червня, 2017 р., м. Полтава. Полтава, 2017. С. 15–21.
4. Беляєва О. М. Спілкування «лікар ↔ пацієнт»: деякі аспекти дослідження проблеми. Розвиток особистості студента – майбутнього фахівця : матеріали XX міжнар. наук. конф., м. Київ, 25 листоп. 2020 р. Київ: КМУ УАНМ, 2020. С. 29–31.
5. Беляєва О. М. Фасилітація як технологія педагогічного спілкування . Комунікація у сучасному світі: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 8 черв. 2018 р. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. С. 99 – 100.
6. Ждан В. М. Шилкіна Л. М., Беляєва О. М. Навички клінічного спілкування у професійній діяльності лікаря. *Проблеми екології і медицини*. 2021. Т. 25, № 3–4. С. 18–23.
7. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування: навч. посіб. Х.: НФаУ, 2011. 132 с.
8. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 224 с.
9. Лутаєва Т. В., Кайдалова Л. Г. Педагогічна культура: навч. посіб. Х. : НФаУ, 2013. 156 с.
10. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.

11. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
12. Bieliaieva O. M. Communicative Image of Higher Educational Establishment Teacher. *Science of Europe*. 2016. № 9 (9), Vol. 3. P. 47–51.
13. Bieliaieva O. M. The skill of delivering lectures in higher education (historical and pedagogical aspect). *Pedagogy and Psychology*. 2017. Issue 11, V. 50. P. 7–10.

Тема 6. Полікультурна компетентність викладача. Здатність до міжкультурної комунікації (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Як тлумачиться полікультурність у педагогічному процесі?
2. Як пов'язані толерантність і полікультурність?
3. Схарактеризуйте «Кодекс міжкультурної комунікації» К. Ситарама і Р. Когделла (в інтерпретації Т. Лутаєвої і Л. Кайдалової).
4. Проаналізуйте ідею рівноправності культур.
5. Що таке «національний характер»? Наведіть приклади з вашого життя щодо яскравого прояву національного характеру представників інших націй і культур.
6. Дайте тлумачення поняття «емпатія» та схарактеризуйте її роль у формуванні у викладача здатності до міжкультурного розуміння.
7. Який феномен прийнято позначати терміном «культурний шок»?
8. Схарактеризуйте п'ять стадій перебігу «культурного шоку» (за Т. Лутаєвою і Л. Кайдаловою).

Рекомендована література

1. Воротняк Л. І. Особливості формування полікультурної компетенції магістрів у вищих педагогічних навчальних закладах. Вісник Житомирського державного університету (Педагогічні науки). 2008. № 39. С. 105–109.
2. Іванюк І. В. Використання електронних освітніх ресурсів комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів: методичні рекомендації. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені І. Франка, 2016. 60 с.
3. Лутаєва Т. В., Кайдалова Л. Г. Педагогічна культура: навч. посіб. Х.: НФаУ, 2013. 156 с.
4. Мелько Л. Ф. Полікультурна компетентність студентів як фактор інтеграції. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Додаток 1 до Вип. 5. Том IV (55): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К.: Гнозис, 2014. С. 282–290.
5. Пришляк О. Ю. Теорія і методика формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: дис. ... док-

- ра пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2021. 560 с.
6. Ткачова Н. О., Чжан Ювень. Формування полікультурної компетентності молоді в умовах сучасного глобалізованого суспільства. Теорія та методика навчання та виховання. 2017. Вип. 41. С. 150–159.
 7. Ткачова Н. О., Чирва Я. О. Структурні компоненти міжетнічної толерантності особистості. Педагогіка та психологія. 2017. Вип. 57. С. 3–10.
 8. Bean R. The effectiveness of cross-cultural training in the Australian context. Canberra : Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006. 88 p.
 9. Gopalkrishnan N. Cultural Competence and Beyond: Working Across Cultures in Culturally Dynamic Partnerships. The International Journal of Community and Social Development. 2019. № 1(1). P. 28–41.
 10. Preston R. (2022). Practice-based knowledge perspectives of cultural competence in social work. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15313204.2022.2046228>
 11. Saymeh A. (2021) Multicultural competence: 8 ways businesses can work with culture. URL: <https://www.betterup.com/blog/multiculturalcompetence>
 12. Taylor J. Working with communities. Melbourne: Oxford University Press fisher-borne, 2015. 392 p.

Тема 7. Педагогічний менеджмент. Предмет, продукт і результат діяльності менеджера освітньої сфери. Роль особистості менеджера в підвищенні ефективності функціонування педагогічних систем (2 год.).

Самостійна робота – 2 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Хто згідно із чинним національним законодавством здійснює керівництво закладом вищої освіти?
2. Які повноваження і завдання стоять перед вченою радою закладу вищої освіти?
3. Які права має наглядова рада закладу вищої освіти?
4. Який орган є вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу вищої освіти?
5. Схарактеризувати підхід до загального управління якістю (TQM) як методологічного підґрунтя забезпечення якості вищої освіти.
6. Порівняти постулати так званого традиційного управління якістю і із загальним управлінням якістю (TQM).
7. Схарактеризувати компоненти процесу управління (за Т. Постоян):
 - діагностичний;
 - прогностичний;
 - проектувальний, (відповідають переважно першій стадії процесу управління);
 - організаційний;
 - комунікативний;
 - мотиваційний;
 - порівнювально-оцінювальний;

- емоційно-вольовий, гностичний, або пізнавальний.
- 8. Що таке «принципи Демінга»?
- 9. Схарактеризувати так званий цикл Демінга («Plan-Do-Check-Act»).

Рекомендована література

1. Батечко Н., Лут М. Система менеджменту якості вищої освіти: методологічний аспект. *Освітологія*. 2018. №7. 145–151. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2018.7.145151>
2. Беляєва О. М., Тихонова Л. М. Педагогічний менеджмент як передумова покращення управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах. Сучасні технології управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах : матер. навч.-наук. конф. з між нар. участю, Полтава, 6 травня 2014 р. Полтава: Вид.-ред. відділ ВДНЗУ «УМСА», 2014. С. 20–21.
3. Мармаза О. І. Менеджмент освітньої організації. Х.: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
4. Матеріали з навчального предмету «Педагогіка» [Електронний ресурс] // Підручники онлайн. Режим доступу : <http://textbooks.net.ua/content/category/43/70/49/>.
5. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
6. Постоян Т. Г. Психологія управління: навч. посібн. Одеса: Університет Ушинського, 2020. 195 с.
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-vukraini-02-10-2020.pdf>
8. Шевчук А. Філософія управління в загальноосвітніх державних та приватних школах Австралії. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2022. 25(4), 30 – 35. <https://doi.org/10.15421/172247>

Тема 8. Психолого-педагогічні вимоги до викладача вищої школи. Структура професійно-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти в контексті сучасних наукових досягнень. Стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». Оцінювання професійно-педагогічної діяльності науково-педагогічних працівників. Педагогічний стрес. Особливості його перебігу. Засоби саморегуляції. Поняття про професійне вигорання та професійні деформації (4 год.).

Семінарське заняття – 2 год.

Самостійна робота – 2 год.

Завдання і питання для самоконтролю

1. Назвати права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу.
2. Дати опис елементів структури професійно-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти.
3. Проналізувати Стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти».

4. Визначити роль педагогічного мислення в структурі професійно-педагогічної компетентності викладача медичного закладу вищої освіти.
5. Схарактеризувати особливості педагогічної діяльності викладачів медичних закладів вищої освіти.
6. Що таке педагогічний стрес? Назвати засоби саморегуляції.
7. Схарактеризувати поняття «професійне вигорання» і «професійні деформації».

Рекомендована література

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
2. Беляєва О. М. Педагогічна діяльність викладачів вищих медичних навчальних закладів: системний підхід. *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 1 (170). С. 33–36.
3. Беляєва О. М. Педагогічне мислення в структурі професійно-педагогічної компетентності викладача медичного вищого навчального закладу. *Імідж сучасного педагога*. 2016. № 5 (164). С. 22–25.
4. Біла книга національної освіти України / [Алексєнко Т. Ф., Аніщенко В. М., Балл Г. О. та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 342 с.
5. Грищенко С. В. Самовдосконалення особистості: монографія. Під науковою редакцією: Курлянд З. Н., Бужиної І. В. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2019. 188 с.
6. Ждан В. М., Шилкіна Л. М., Беляєва О. М. Навички клінічного спілкування у професійній діяльності лікаря. *Проблеми екології і медицини*. 2021. 25 (3-4). С. 18-23.
7. Калашнікова С., Базелюк Н., Базелюк О. та ін. ; за наук. ред. С. Калашнікової. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с.
8. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
9. Стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishchoyi-osviti>

Тема 9. Акмеологічні й аксіологічні засади формування професійної майстерності (2 год.).

Семінарське заняття – 2 год.

1. Що вивчає акмеологія?
2. Які категорії перебувають у центрі акмеологічного підходу?
3. Які провідні категорії сформувалися в руслі акмеологічного підходу?
4. Назвати і схарактеризувати акмеологічні чинники:
 - об'єктивні;
 - суб'єктивні;
 - об'єктивно-суб'єктивні.
5. Назвати складові акмеологічної моделі.

6. Що вивчає аксіологія?
7. Перелічити структурні елементи ціннісних орієнтацій.
8. Схарактеризувати основні групи цінностей університетської освіти (за С. Білозерською).
9. Висвітлити роль аксіологічного підходу в підготовці майбутніх фахівців у галузі охорони здоров'я.

Рекомендована література

1. Білозерська, С. І. Аксіологічні орієнтири підвищення якості педагогічної освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2022. № 3. С. 75-80. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.3.15>
2. Боднар А. Я., Макаренко Н. Г. Самореалізація творчого потенціалу людини: акмеологічний підхід. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. Том 199. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. С. 52 – 58.
3. Вітвицька С.С. Аксіологічний підхід до виховання особистості майбутнього вчителя. *Креативна педагогіка. Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки*. Вінниця, 2015. Вип. 10. С. 63-67.
4. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія. К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. 243 с.
5. Данилова Г. С. Акмеологія – це три «П»: професіоналізм, порядність, патріотизм. *Освіта*. 2003. № 9 (5026). С. 19–20.
6. Данилова Г. С. Професіоналізм суб'єкта діяльності в контексті акмеології *Проблеми освіти*. № 54 (спецвипуск № 2). К.: Інститут інноваційних технологій змісту освіти МОН України, 2008. С. 32–39.
7. Данилова Г. С. Соціально-терапевтична функція освіти як чинник забезпечення здоров'я суспільства. *Рідна школа*. 2004. № 1. С. 12–15. 12.
8. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
9. Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22-23 листопада 2022 р. / за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України О. Топузова; доктора педагогічних наук, професора О. Малихіна. Київ : «Видавництво Людмила», 2023. 299 с.

Тема 10. Компетентнісний підхід в освіті. Гуманізація і гуманітаризація освіти. Університетська автономія. Інтернаціоналізація вищої освіти (4 год.).

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота – 2 год.

Завдання і питання для самоконтролю

1. Дати визначення поняття «компетентність».
2. Пояснити різницю між поняттями «компетенція» і «компетентність».

3. Основні положення компетентнісного підходу.
4. Пояснити сутність поняття «інтернаціоналізація вищої освіти».
5. Схарактеризувати поняття «внутрішня інтернаціоналізація».
Поняття інтернаціоналізації у сфері вищої освіти у міжнародній
6. Схарактеризувати поняття «зовнішня інтернаціоналізація».
7. Схарактеризувати поняття «віртуальна інтернаціоналізація освіти».
Навести приклади цього виду інтернаціоналізації за основними напрямками діяльності вищої школи.
8. Що таке «європейський простір вищої освіти»?

Рекомендована література

1. Беляєва О. М., Лисанець Ю. В., Знаменська І. В. та ін. Academic Mobility as a Primary Target for Higher Medical Education of Ukraine. Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України»: матер. Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, присвяченої пам'яті ректора, члена-кореспондента НАМН України, професора Л. Я. Ковальчука (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф) НЗ України за допомогою відеоконференцзв'язку), Тернопіль, 21–22 травня 2015 р. Тернопіль: Укрмедкнига, 2015. С. 139–140.
2. Беляєва О. М., Лисанець Ю. В., Знаменська І. В. та ін. Competency-Based Medical Education: Implementation and Development at Undergraduate Level. Актуальні питання якості медичної освіти : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 12–13 травня 2016 р. : у 2-х т. Тернопіль: ТДМУ, 2016. Т. 1. С. 331–332.
3. Біла книга національної освіти України / [Алексєнко Т. Ф., Аніщенко В. М., Балл Г. О. та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 342 с.
4. Дебич М. А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія. Ніжин: ПП Лисенко, 2019. 408 с.
5. Європейський дослідницький простір : здобутки і перспективи / Ін-т педагогіки НАПН України ; О.М. Топузов, О.І. Локшина, А.П. Джурило, О.М. Шпарик [за заг. ред.. О.М. Топузова, О.І. Локшиної]. Київ: Педагогічна думка, 2024. 66 с.
6. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
7. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
8. Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни: монографія / О. Бородієнко, Ю. Вітренко, О. Воробйова, В. Ворона, М. Дебич, О. Кущенко, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, В. Ткаченко; за ред. Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 152 с.
9. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Теорія і практика вищої освіти: навч. посібник 2016. 338 с.

10. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher. Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
11. Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану: монографія / Ю. Скиба, О. Жабенко, О. Отич, Г. Чорнойван, О. Ярошенко; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 99 с.
12. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки : методичні рекомендації / Авторський колектив: Н. Дівінська, Н. Дяченко, О. Жабенко, І. Регейло, Ю. Скиба, Г. Чорнойван, О. Ярошенко ; за ред. О. Ярошенко. К. : Інститут вищої освіти НАПН України, 2018. 72 с.
13. Теоретичні основи політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті євроінтеграції: препринт (аналітичні матеріали) / О. Базелюк, Ю. Вітренко, О. Воробйова, В. Ворона, М. Дебич, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова; за ред. Ж. Таланової. Електронне видання. Київ: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2021. 192 с.
14. Теоретичні основи розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії : препринт (аналітичні матеріали) (І частина) / авт. кол.: О. Жабенко, В. Муромець, І. Регейло, Ю. Скиба, Г. Чорнойван, О. Ярошенко; за ред. Ю. Скиби. Київ : ІВО НАПН України, 2020. 113 с.
15. Morska L., Bieliaieva O., Lysanets Yu. Internationalization of higher education: key strategies and priorities. Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. Полтава, 2022. С. 201–203.

Тема 11. Студентство як соціальна група. Психологічні особливості адаптації студентів у закладі вищої освіти. Навчальна діяльність здобувача вищої освіти (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Схарактеризувати студентство як особливу соціальну групу.
2. Схарактеризувати процеси, що відбуваються в студентський вік, як-от:
 - формування самосвідомості;
 - формування світогляду;
 - формування індивідуальності.
3. Якою може бути самооцінка?
4. Що таке загальний інтелект?
5. Що таке вербальний інтелект?
6. Що таке невербальний інтелект?
7. Що таке емоційний інтелект?

8. Схарактеризувати зміст поняття "креативність".
9. Схарактеризувати особливості адаптаційного періоду в закладі вищої освіти.
10. Перелічити права та обов'язки здобувачів освіти.
11. Пояснити сутність поняття «студентське самоврядування».

Рекомендована література

1. Беляєва О. М., Гончарова Є. Є. Вплив суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладачів зі студентами на успішне проходження адаптаційного періоду першокурсниками. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 листопада, 2020 р. – Полтава, 2020. С. 36–39.
2. Гончарова Є. Є., Беляєва О. М., Борисова З. О. та ін. Роль викладача в адаптації студентів-першокурсників до навчання у ЗВО. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 24–25 листопада 2022 р. Полтава, 2022. С. 39–42.
3. Гончарова Є., Беляєва О., Костенко В. та ін. Формування адаптації студентів-першокурсників до освітнього середовища закладів вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 6–7 (214-215). С. 84–89.
4. Кулішов В. С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
5. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
6. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
7. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : навч. посіб. для магістрантів і аспірантів. Київ: ТОВ «Філ-студія», 2006. 320 с.
8. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher. Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. 2-ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.

Тема 12. Психолого-педагогічні особливості студентського віку. Урахування типологічних, індивідуальних і гендерних особливостей студентів у процесі навчання (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Дати психолого-педагогічну характеристику сучасного студента.
2. На які групи умовно поділяв своїх учнів Я.А. Коменський? Чи мав видатний педагог, на вашу думку, рацію із сучасного погляду на особистість студента?
3. Які варто поводитися зі студентами відповідно до типу темпераменту?

4. Якими формулами доцільно користуватися викладачеві в практичній діяльності зі студентами з урахуванням різних типів темпераменту.
5. Розтлумачити, як в освітньому процесі варто враховувати типологічні, індивідуальні та гендерні особливості студентів.
6. Пояснити сутність поняття «індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти».

Рекомендована література

1. Кулішов В. С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
2. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
3. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
4. Постоян Т. Г. Психологія управління: навч. посібн. Одеса: Університет Ушинського, 2020. 195 с.
5. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher. Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
6. Тукот Т. І. Педагогіка вищої школи. К. Кондор, 2011. 626 с.
7. Туркот Т. І., Коновал О. А. Педагогіка та психологія вищої школи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Херсон: Олді-плюс, 2013. — 466 с.
<https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3478/.pdf>
8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. 2-ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.

Тема 13. Дидактика вищої школи. Закони, принципи і правила дидактики в контексті системного підходу (2 год.).

Лекції – 2 год.

1. Схарактеризувати поняття «дидактика».
2. Сформулюйте, які завдання стоять перед дидактикою вищої школи.
3. Дати визначення поняття «закон навчання».
4. Назвати і схарактеризувати сутність основних законів навчання.
5. Схарактеризувати сутність принципів навчання у вищій школі.
6. Продемонструвати на прикладі фахових навчальних дисциплін, як принципи навчання реалізуються на практиці.

Рекомендована література

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
2. Беляєва О. М. Закони, принципи і правила навчання у вищій школі в контексті системного підходу (аналітичний огляд). *Імідж сучасного педагога*. 2012. № 9 (128). С. 23–24.
3. Кулішов В. С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник.

- Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731992/>
4. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
 5. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
 6. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи. К.: Кондор, 2011. 626 с.
 7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. 2-ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.

Тема 14. Сутність понять «зміст освіти», «зміст навчання», «знання», «уміння», «навички». Поняття «soft skills», «hard skills». Засоби навчання (4 год.).

Семінарське заняття – 2 год.

Самостійна робота – 2 год.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Яким державним документом регулюються всі питання, пов'язані з вищою освітою?
2. Назвати п'ять основних складових педагогічного процесу.
3. Визначити мету сучасної вищої освіти.
4. Що таке Національна рамка кваліфікацій?
5. Дати розгорнуту характеристику поняття «зміст освіти».
6. Пояснити, в чому полягає диференціація термінів «зміст освіти» і «зміст навчання».
7. Дати визначення поняття «стандарт вищої освіти».
8. Пояснити різницю між поняттями «стандарт вищої освіти» і «професійний стандарт».
9. Дати визначення поняття «освітня програма».
10. Назвати елементи, що містить опис освітньої програми.
11. Пояснити, у чому полягає різниця між обов'язковою і варіативною складовими освітньої програми.
12. Дати визначення поняття «результати навчання».
13. Схарактеризувати поняття «знання».
14. Дати визначення понять «уміння» і «навички».
15. Назвати етапи формування навичок.
16. Назвати, державні і локальні документи, сукупність яких створюють науково-методичне забезпечення у вищій школі, медичній зокрема.
17. Пояснити зміст поняття «soft skills».
18. Назвати основні соціальні навички, необхідні для успішної професійної діяльності представника будь-якої професії типу «людина-людина».
19. Пояснити різницю між поняттями «soft skills» і «hard skills».
20. Схарактеризувати засоби навчання у вищій школі.
21. Пояснити, у чому полягає відмінність між підручником, навчальним посібником, монографією, практикумом. Обґрунтувати відповідь.
22. Проаналізувати підручник і навчальний посібник із вашого фаху.

Написати рецензії на ці видання.

Рекомендована література

1. Беляєва О. М., Гончарова Є. Є. Роль традиційних та інноваційних засобів навчання в модернізації вищої освіти. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 7–8 листопада 2019 р.). Полтава: Астроя, 2019. С. 18–21.
2. Беляєва О. М., Лисанець Ю. В. Категорії “знання”, “уміння” і “навички” в дидактиці та лінгводидактиці. *Аспекти дослідження іноземних мов і лінгводидактичні основи викладання*: зб. наук. пр. Полтава, 2016. Вип. 16. С. 7–14.
3. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
4. Методичні рекомендації щодо розроблення електронного підручника для професійнотехнічних навчальних закладів / А.Г. Гуралюк, О.В. Діденко, Г.В. Єльнікова, В.Т. Лозовецька, П.Г. Лузан, В.Д. Швець, В.В. Юрженко, Л.С. Гуменна, А.Б. Зуєва, В.С. Локшин, М.Л. Ростока, І.М. Шупік / за наук. ред. Л.А. Карташової. К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс». 2014. 80 с.
5. Національна рамка кваліфікацій. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy?&type=all&tag=natsionalna-ramka-kvalifikatsiy>
6. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
7. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
8. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення : збірник тез доповідей / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. [Електронне видання]. К.: Педагогічна думка, 2023. 378 с.
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher. Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
10. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. 2-ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.
11. Guragai M, Mandai D. Five Skills Medical Students Should Have. Journal of Nepal Medical Association. 2020. 58(224). P. 269-271.
12. Higham H., Greig P., Crabtree N. et al. A study of validity and usability evidence for non-technical skills assessment tools in simulated adult resuscitation scenarios. BMC Med Educ. 2023. 123. P. 153. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04108-4>

Тема 15. Організаційні форми навчання у вищій школі. Методика підготовки та проведення лекційних, практичних і семінарських занять у вищій медичній школі (2 год.).

Самостійна робота – 2 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Перелічити традиційні організаційні форми навчання у вищій школі.
2. Схарактеризувати лекцію в історико-педагогічному аспекті.
3. Методика проведення академічної лекції.
4. Назвати характерну особливість сучасної лекції.
5. Назвати переваги сучасної академічної лекції.
6. Назвати недоліки сучасної академічної лекції.
7. Схарактеризувати основні види лекції.
8. Перелічити основні критерії оцінювання якості лекції.
9. Сформулювати своє бачення щодо майбутнього академічної лекції.
10. Методика проведення семінарського заняття.
11. Які дидактичні цілі мають бути досягнуті під час семінарського заняття?
12. Схарактеризувати структуру семінарського заняття.
13. Перелічити основні критерії оцінювання якості семінарського заняття.
14. Методика проведення практичних занять.
15. Методика проведення лабораторних занять.
16. Методика проведення консультацій та індивідуальних занять.
17. Особливості проведення консультацій перед іспитами.

Рекомендована література

1. Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика : монографія / [Калашнікова С., Базелюк Н., Базелюк О. та ін.] ; за наук. ред. С. Калашнікової. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/TE.2023>
2. Ждан В., Дворник В., Аветіков Д., Беляєва О. Лекція: «академічний динозавр» чи «птах Фенікс»? Modern trends in foreign languages research and teaching : proceedings of the 2nd International scientific and practical online conference (Poltava, 18–19 May 2023). Poltava: Astraya, 2023. Р. 3–12.
3. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 224 с.
4. Кулішов В. С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
5. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
6. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
7. Skrypnykov P. M., Skrypnikova T. P., Bieliaieva O. M. et al. Modern academic lecture: Pro et Contra. *Проблеми екології та медицини*. 2020. Т. 24, № 3–4. С. 29–32.

Тема 16. Лекторська майстерність викладача закладу вищої освіти. Особливості наукового стилю мовлення (2 год.).

Семінарське заняття – 2 год.

1. Який зміст вкладається в термін "лекторська майстерність"?

2. Назвати ознаки мовленнєвої культури оратора.
3. Що таке «мовна норма»?
4. Схарактеризуйте особливості усного мовлення в науковій царині.
5. Схарактеризуйте особливості писемного мовлення в науковій царині.

Рекомендована література

1. Беляєва О. М. Лекторська майстерність викладача вищої школи: історія та сучасність. Слово, знак, значення: проблеми, інновації рішення: 2-га всеукр. (щорічна) наук.-практ. конф., Львів, 15-17 березня, 2015 р. Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького. Кафедра філософії та економіки, кафедра латинської та іноземних мов, 2015. С. 6–13.
2. Ждан В., Дворник В., Аветіков Д., Беляєва О. Лекція: «академічний динозавр» чи «птах Фенікс»? Modern trends in foreign languages research and teaching : proceedings of the 2nd International scientific and practical online conference (Poltava, 18–19 May 2023). Poltava : Astraya, 2023. Р. 3–12.
3. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.
4. Bieliciaeva O. M. The skill of delivering lectures in higher education historical and pedagogical aspect). *Pedagogy and Psychology*. 2017. Issue 11, V. 50. Р. 7–10.

Тема 17. Самостійна робота студентів. Особливості організації самостійної роботи студентів медичних закладів вищої освіти (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Що відрізняє самостійну роботу студентів та аспірантів від самостійної роботи інших категорій осіб, що навчаються?
2. Який час має відводитися на самостійну роботу студентів під час вивчення кожної навчальної дисципліни?
3. Сформулювати мету самостійної роботи студентів.
4. Надати класифікації самостійної роботи студентів залежно від критеріїв, покладених в основу кожної класифікації.
5. Які види робіт із навчальною книгою можуть бути запропоновані здобувачам вищої освіти для самостійного опрацювання?
6. «Портфоліо» як засіб «інвентаризації» самостійної роботи здобувача вищої освіти.
7. Передумови забезпечення ефективності самостійної роботи здобувачів вищої освіти.
8. Які форми і методи контролю можуть бути використані з метою перевірки самостійної роботи студентів?
9. Схарактеризувати такий вид самостійної роботи студента як науково-дослідна робота.

Рекомендована література

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
2. Кулішов В. С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
3. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 524 с.
4. Гончарова Є. Є., Беляєва О.М., Ефендієва С. М., Грабовська А. С. Організація науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22–24 листопада 2023 р.). Полтава : Астроя, 2024. С. 69–72.
5. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін. ; за ред. З. Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2005. – 399 с.
6. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
7. Сологор І. М., Беляєва О. М. Фактори впливу на ефективність самостійної роботи студентів. Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів: матер. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, Полтава, 23 бер. 2017 р. Полтава: Вид. відділ ВДНЗУ «УМСА», 2017. С. 158–160.
8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. 2-ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.

Тема 18. Сучасні освітні технології. Взаємозв'язок між освітніми, педагогічними й навчальними (дидактичними) технологіями. Взаємозв'язок між поняттями «технологія навчання» і «методика навчання». Дидактичні можливості інформаційно-комунікаційних технологій (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Дати визначення поняття «технологія».
2. Схарактеризувати поняття «освітня технологія», «педагогічна технологія», «навчальна (дидактична) технологія».
3. Пояснити різницю між освітніми, педагогічними і навчальними технологіями.
4. Схарактеризувати основні критерії оцінювання педагогічної технології на етапі функціонування.
5. Схарактеризувати критерії ефективності результатів застосування педагогічної технології.
6. Деталізувати специфічні ознаки педагогічної технології:
 - концептуальність;
 - діагностичне цілепокладання;
 - економічність;

- алгоритмізованість;
 - проєктованість;
 - цілісність;
 - керованість;
 - коригованість;
 - візуалізація;
 - декомпозиція педагогічного процесу на взаємопов'язані етапи;
 - координованість і поетапність дій, спрямованих на досягнення запланованого результату;
 - однозначність виконання передбачених процедур і операцій.
7. Продемонструвати різницю між навчальною технологією і методикою.
 8. Схарактеризувати в порівняльному аспекті традиційне та інноваційне навчання.
 9. Порівняти «пасивну», «активну» та «інтерактивну» моделі навчання.
 10. Схарактеризувати технології, які забезпечують суб'єкт-суб'єктну взаємодію в освітньому процесі:
 - кооперативного навчання;
 - ігрові;
 - проєктні;
 - технології розвитку критичного мислення
 - організації навчання на основі дебатів і дискусій;
 - ситуаційного навчання.
 11. Обґрунтувати потребу у фасилітації в освітньому процесі.
 12. Окреслити основні шляхи інформатизації вищої світи.
 13. Схарактеризувати переваги дистанційного навчання.

Рекомендована література

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
2. Беляєва О. М., Лисанець Ю. В., Сліпченко Л. Б. та ін. Проблемно-орієнтоване навчання у вищій медичній школі: аналітичний огляд літератури : матеріали II Міжнар. морфологічного симпозиуму «Новітні досягнення клінічної анатомії і оперативної хірургії в розвитку сучасної медицини і стоматології», м. Полтава, 22–23 червня 2023 р. *Вісник проблем біології і медицини*. 2023. Вип. 2 (169), дод. С. 31–32.
3. Беляєва О. М., Скрипнікова Т. П., Хміль Т. А. Інтерактивні технології навчання у вищій освіті як інструмент формування конкурентоспроможного фахівця. *Проблеми екології та медицини*. 2022. Т. 26, № 5–6. С. 32–36.
4. Біла книга національної освіти України / [Алексенко Т. Ф., Аніщенко В. М., Балл Г. О. та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 342 с.
5. Ждан В. М., Дворник В. М., Білаш С. М., Беляєва О. М. Запровадження симуляційних технологій у вищу медичну освіту як один із факторів підвищення рівня практичної підготовки майбутніх лікарів. Актуальні

- питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей III Міжнар. наук.-практ. конф.(31 травня–01 червня 2018 р., м. Полтава). Полтава : Астроя, 2018. – С. 3–7.
6. Матеріали з навчального предмету «Педагогіка» [Електронний ресурс] // Підручники онлайн. Режим доступу : <http://textbooks.net.ua/content/category/43/70/49/>.
 7. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 524 с.
 8. Сисоєва С. О., Бондарева Л. І. Педагогічні технології професійної освіти. Навчальний тренінг: навч.-метод. посіб. К.: ВМУРоЛ «Україна», 2006. 262 с.
 9. Lysanets Yu., Bieliaieva O., Havrylieva K., Efendiieva S. Transfer of training and its role in higher education. Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation : collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 3), February 12, 2021. Pisa, Italian Republic : NGO European Scientific Platform. P. 108–109.
 10. Lysanets Yu., Bieliaieva O., Morokhovets H. Et al. The benefits of applying Padlet in medical education. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 22–24 листопада 2023 р. Полтава, 2024. С. 235–238.
 11. Morokhovets H., Lysanets Yu., Bieliaieva O. et al. A study of the effectiveness of distance learning at a medical university in Ukraine. *Проблеми екології та медицини*. 2022. Т. 26, № 3-4. Р. 34–39.

Тема 19. Педагогічний контроль у вищій школі. Форми, методи. Поняття про формативне (формувальне і сумативне оцінювання. Основні поняття тестології. Роль тестового контролю у вищій медичній освіті (2 год.).

Самостійна робота – 2 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Назвати етапи реалізації педагогічного контролю і схарактеризувати терміни, які використовують для їх позначення:
 - перевірка;
 - оцінювання;
 - облік.
2. Назвати функції педагогічного контролю.
3. Сформулювати вимоги, які висуваються до організації педагогічного контролю.
4. Схарактеризувати основні види контролю.
5. Схарактеризувати форми і методи контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.
6. Дати визначення поняття «педагогічний тест».
7. Схарактеризувати основні види тестових завдань.
8. Сформулювати основні вимоги, які висуваються до тестів.

9. Наведіть приклади валідних, на вашу думку, тестових завдань.
10. Наведіть приклади тестових завдань, які не відповідають критеріям, що висуваються до якісного тесту.
11. Що таке «нормативне оцінювання» («формувальне оцінювання»)?
12. Що таке «сумативне оцінювання»?
13. Що таке «пірінгове оцінювання»?

Рекомендована література

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
2. Бажміна Е. А. Формувальне оцінювання: цілі, умови, принципи та структура. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія «Педагогічні науки». 2020. № 4. С. 130 – 137.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г. Загальна тестологія в діахронії та синхронії. Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. Полтава, 2017. С. 13–16.
4. Беляєва О. М. Удосконалення педагогічного контролю як фактор підвищення якості вищої освіти. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ: матер. V Міжнар. конф., Харків, 17 квітня 2015 року. Харків, 2015. С. 15–16.
5. Вембер В. П. Впровадження технології BYOD для формувального оцінювання. Інноваційні технології в освіті: збірник матеріалів міжнародної науково-технічної конференції, м. Івано-Франківськ, 9–11 квітня 2019 р. 2019. С. 45–47.
6. Гончарова Є., Беляєва О., Сліпченко Л., Костенко В., Приходько Я. Урахування основних переваг і недоліків тестів при застосуванні їх у контролювальних діях. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). С. 58–62.
7. Канівець Т. М. Основи педагогічного оцінювання: навчально-метод. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. 102 с.
8. Кулішов В. С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
9. Морзе Н. В., Вембер В. П. Впровадження пірінгового оцінювання в освітній процес. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. № 6. 2019. С. 44–54.
10. Морзе Н. В., Вембер В. П., Гладун М. А. Використання цифрових технологій для формувального оцінювання. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. Спец. видання. 2019. С. 202–214.
11. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
12. Прочухан Д. В., Костиця І. В. Критеріально-орієнтоване тестування на основі використання комп'ютерів як засобу оцінювання якості знань студентів. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2021. № 2. С. 67–80.

- 13.Теличко Н. В., Могун І. В. Тестування як один з науково обґрунтованих дослідницьких методів педагогічного вимірювання та оцінювання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Педагогіка. Соціальна робота*. 2022. Вип. 2. С. 167–170.
- 14.Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. 2-ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.
- 15.Cowie B., Bell B. A Mode of Formative Assessment in Science Education. *Assessment in Education: Principles, Policy and Practice*. 1999. Vol. 6, n. 1 (1 March). P. 101–116
- 16.Earl L. Assessment For Learning; Assessment As Learning: Changing Practies Means Changing Beliefs. Experts in Assessment series. Corwin Press, inc., Thousand Oaks, California. 2003.
- 17.Nichols P., Meyers J., Burling K. What is a Formative Assessment. *Educational Measurement*. Pearson Research Bulletin. 2008. No 5 (January). P. 1–2.
- 18.Wiliam D. Formative assessment: Getting the focus right. *Educational Assessment*, 2006. Vol. 11(3, 4), P. 283–289. [DOI: 10.1080/10627197.2006.9652993](https://doi.org/10.1080/10627197.2006.9652993).

Тема 20. Поняття «якість вищої освіти». Нормативно-правова база, що регламентує забезпечення якості вищої освіти. Поняття про зовнішнє і внутрішнє забезпечення якості вищої освіти. Критерії та індикатори якості вищої освіти. Ліцензування та акредитація (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Перелічити складові системи забезпечення якості вищої освіти.
2. Що таке конвергенція вищої освіти (за С. Сисоєвою та І. Соколовою).
3. Схарактеризувати основні стратегії інтернаціоналізації вищої освіти (за С. Сисоєвою та І. Соколовою).
4. Що таке акредитація.
5. Що таке ліцензування?
6. Схарактеризувати критерії та індикатори якості вищої освіти.

Рекомендована література

1. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році / за ред. А. Бутенка, О. Єременко, Н. Стукало. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2023. 59 с.
2. Ждан В. М., Дворник В. М., Аветіков Д. С., Беляєва О. М. Повертаючись до доповіді Абрахама Флекснера: «Уроки історії» для медичної освіти. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: зб. статей VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 22–24 листопада 2023 р. Полтава, 2024. С. 3–8.
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/ao/1556-18>
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-19. URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

5. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Теорія і практика вищої освіти: навч. посібник 2016. 338 с.
6. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher. Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
7. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / за заг. ред. Д. В. Карамишева. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. 180 с.
8. Топузов О. М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка, 2024. 208 с.
9. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.
10. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.
11. Zhdan V. M., Bobyriov V. M., Bilash S. M., Bieliaieva O. M. Monitoring of the higher education quality as an objective necessity of the educational system innovative development. *Sciences Of Europe*. 2016. № 10 (10). С. 75–79.

Тема 21. Освітні інновації: сутність, функції, структура, суб'єкти (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Схарактеризувати сутність освітніх інновацій.
2. Сформулювати функції освітніх інновацій.
3. Схарактеризувати напрями, за якими відбувається компонентне оновлення системи освіти: гуманізація, гуманітаризація, диференціація, диверсифікація, стандартизація, багатоваріативність, фундаменталізація, інформатизація, індивідуалізація, безперервність (навчання впродовж життя).
4. Назвати рівні, на яких відбуваються освітні інновації.
5. Схарактеризувати освітні інновації, які відбуваються на макrorівні.
6. Схарактеризувати освітні інновації, які відбуваються на мезорівні.
7. Схарактеризувати освітні інновації, які відбуваються на мікрорівні.
8. Пояснити роль і значення мотиваційного компонента в готовності педагога до інноваційної діяльності.
9. Схарактеризувати принципи, яким має відповідати інноваційна діяльність педагога в сучасних умовах.
10. Схарактеризувати професійні та особистісні якості професійної діяльності педагога, готового до інноваційної діяльності.
11. Схарактеризувати компоненти структури готовності педагога до

інноваційної діяльності: мотиваційний, когнітивний, креативний, рефлексивний.

Рекомендована література

1. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : навч. посіб. для магістрантів і аспірантів. К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. 320 с.
2. Беляєва О. М. Освітні інновації: сутність, структура, функції, суб'єкти. Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2016 р. Полтава, 2016. С. 19–20.
3. Біла книга національної освіти України / [Алексенко Т. Ф., Аніщенко В. М., Балл Г. О. та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 342 с.
4. Кулішов В. С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
5. Матеріали з навчального предмету «Педагогіка» [Електронний ресурс] // Підручники онлайн. Режим доступу : <http://textbooks.net.ua/content/category/43/70/49/>.
6. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
7. Топузов О. М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка, 2024. 208 с.

Тема 22. Поняття «освіта протягом життя». Самоосвіта, саморозвиток і самовиховання особистості (1 год.).

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Схарактеризувати термін «освіта протягом життя».
2. Дати визначення поняття «самоосвіта».
3. Дати визначення понять «саморозвиток» і «самовиховання».
4. Проаналізувати піраміду Маслоу і обґрунтувати, з якою потребою найбільше пов'язані поняття «самоосвіта» і «саморозвиток».
5. Дати визначення поняття «освіта дорослих».
6. Дати визначення поняття «безперервний професійний розвиток».
7. Схарактеризувати поняття «післядипломна освіта» та її основні види, як-от: спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації, стажування.
8. Навести власні приклади результатів навчання, отриманих у неформальній та інформальній освіті.
9. Вибрати і проаналізувати найбільш актуальні, на ваш погляд, інтерактивні технології, які застосовують у післядипломній освіті (за М. Скрипник).

Рекомендована література

1. Біла книга національної освіти України / [Алексенко Т. Ф., Аніщенко В. М., Балл Г. О. та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 342 с.
2. Грищенко С. В. Самовдосконалення особистості: монографія. Під науковою редакцією: Курлянд З. Н., Бужиної І. В. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2019. 188 с.
3. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.
4. Кузютічев С. Г. Формування самореалізації майбутніх викладачів вищої школи як педагогічна проблема. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. №213. С. 405-410. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-405-410>
5. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 524 с.
6. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : навч. посіб. для магістрантів і аспірантів. Київ: ТОВ «Філ-студія», 2006. 320 с.
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.aov.ua/ao/1556-18>
8. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-19. URL: <http://zakon3.rada.aov.ua/laws/show/2145-19>
9. Сисоєва С. О. Інтерактивне навчання дорослих у системі післядипломної педагогічної освіти. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. Педагогіка. 2011. Т. 158, Вип. 146. С. 5 – 10. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2011_158_146_3.
10. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Теорія і практика вищої освіти: навч. посібник 2016. 338 с.
11. Скрипник М. І. Інтерактивні технології в післядипломному навчанні: довідник. НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». К., 2013. 202 с.
12. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки: монографія / О.Г. Ярошенко, О.В. Жабенко, Ю.А. Скиба, Н.О. Дівінська, І.Ю. Регейло, Г.П. Чорнойван; за ред. О.Г. Ярошенко. Київ: Прінтеко, 2020. 439 с.
13. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки : методичні рекомендації / Авторський колектив: Н. Дівінська, Н. Дяченко, О. Жабенко, І. Регейло, Ю. Скиба, Г. Чорнойван, О. Ярошенко; за ред. О. Ярошенко. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2018. 72 с.

Тема 23. Поняття про освітнє середовище. Особливості освітнього середовища медичних закладів вищої освіти. Педагогічний імідж. Імідж закладу вищої освіти. Імідж викладача закладу вищої освіти. Механізми формування особистого іміджу. Рейтинги в освіті (3 год.).

Семінарське заняття – 2 год.

Самостійна робота – 1 год.

Завдання і запитання для самоконтролю

1. Схарактеризувати поняття "освітнє середовище".
2. Деталізувати поняття "освітнє середовище медичного закладу вищої освіти".
3. Схарактеризувати світоглядні функції іміджу (за Н. Барна): комунікативну, знаково-практичну, символізацій, сугестивну, форматизації, міфологізації.
4. Назвати основні складові інституційного іміджу.
5. Проаналізувати методи формування, реалізації, корегування іміджу організації (за Н. Барна).
6. Схарактеризувати складові особистого іміджу викладача (за В. Бойко в інтерпретації О. Апостол): аудіовізуальна культура, стиль поведінки, внутрішня філософія і система цінностей, атрибути, психогігієнічний «Я-образ».
7. Розглянути ключові стратегії і механізми формування особистого іміджу.
8. Схарактеризувати поняття "рейтинг".
9. Назвати найвідоміші натеper університетські рейтинги.
10. Проаналізувати критерії, згідно з якими укладаються національні рейтинги закладів вищої освіти.

Рекомендована література

1. Апостол О. В. Професійний імідж викладачів закладів вищої освіти як проблема педагогічної теорії та практики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 72, т. 1. С. 27 – 31. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-1.06>
2. Апостол О.В. Критеріальний аналіз формування позитивного іміджу майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Випуск 19. Т. 1. 2019. С. 25 – 30. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-1-5>
3. Барна Н. В. Іміджелогія: Навч. посіб. для дистанційного навчання; за наук. ред. В. М. Бебика. К.: Університет «Україна», 2008. 217 с.
4. Ждан В. М., Бобирьов В. М., Білаш С. М., Беляєва О. М. Сучасне освітнє середовище вищого медичного навчального закладу як фактор його конкурентоспроможності. *Медична освіта*. 2017. №3 (75). С. 40–46.
5. Ждан В. М., Дворник В. М., Аветіков Д. С., Беляєва О. М. Академічні рейтинги – mirror image глобалізації в освіті. *Проблеми екології та медицини*. 2022. Т. 26, № 5–6. С. 20–31.
6. Ждан В. М., Дворник В. М., Аветіков Д. С., Беляєва О. М. Діяльність Полтавського державного медичного університету в умовах воєнного стану. Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 28 березня 2024 р. Полтава, 2024. С. 3–5.

7. Ждан В. М., Дворник В. М., Аветіков Д. С., Беляєва О. М. Зовнішня акредитація освітньо-професійних програм у системі оцінки якості діяльності закладів вищої освіти. Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. Полтава, 2022. С. 3–5.
8. Ждан В. М., Дворник В. М., Старченко І. І., Беляєва О. М. Імідж Української медичної стоматологічної академії: стратегія і здобутки. Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. Полтава, 2020. – С. 3–5.
9. Курбатов С. В. Рейтинги як інструмент розвитку лідерського потенціалу університетів; за заг. ред. С. А. Калашнікової. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.
10. Курбатов С. Теоретико-методологічні перспективи розробки міжнародних університетських рейтингів. *Вища освіта України*. 2015. № 1. С. 34-39.
11. Курбатов С. Феномен університету в контексті часових та просторових викликів. Суми: Університетська книга, 2014. 262 с.
12. Мережа державних закладів вищої освіти України: аналіз ефективності та конкурентоспроможності: препринт (аналітичні матеріали) / В. Кремень, В. Луговий, П. Саух, О. Слюсаренко, Ж. Таланова; за ред. В. Кременя. Київ: НАПН України, 2024. 68 с. <https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2024>
13. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
14. Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни: монографія / О. Бородієнко, Ю. Вітренко, О. Воробйова, В. Ворона, М. Дебич, О. Кущенко, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, В. Ткаченко; за ред. Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 152 с.
15. Стратегії вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства: Монографія / В. Зінченко, Н. Базелюк, М. Бойченко, Л. Горбунова, С. Курбатов, Ю. Мелков, О. Шипко ; за ред. В. Зінченка. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2020. 199 с.
16. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / за заг. ред. Д. В. Карамишева. Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2020. 180 с.
17. Царенко І. О. Механізм державного регулювання конкурентоспроможності вищої освіти України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03. Кропивницький, 2018. 21 с.
18. Altbach P. Ranking Season is Here. *International Higher Education*. 2011. № 62. P. 2-5.
19. Altbach P. The Costs and Benefits of World-Class Universities. *International Higher Education*. 2004. № 33. P. 5-8.

20. Altbach P.G., Reisberg L., Rumbley L.E. Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution A Report Prepared for the UNESCO 2009 World Conference on Higher Education. UNESCO: Paris, 2009. 278 p.
21. Baty P. The Times Higher Education World University Rankings, 2004-2012. Ethics in Science and Environmental Politics. 2014. Vol. 13. P. 1-6.
22. Bernardino P., Marques R.C. Academic rankings: An approach to rank portuguese universities. Rankings acadêmicos: Uma abordagem ao ranking das universidades portuguesas. Ensaio. 2010. V. 18. №. 66 (jan./mar.). P. 29-48.
23. Bieliaieva O. M., Lysanets Yu. V., Bilash S. M. Et al. The debate surrounding academic ratings: a critical analysis. Вісник проблем біології і медицини. 2023. Вип. 3 (170). С. 349–354.
24. Bowden R. Fantasy Higher Education: University and college league tables. Quality in Higher Education. 2000. Vol. 6. № 1. P. 41-60. Dos Reis Silva Júnior, Fargoni E.H.E. Globalization of Higher Education: Notes about Economy, Knowledge Production and Impacts on Civil Society. Open Access Library Journal. 2019. 6. e5869. [Electronic resource]. Access mode: <https://doi.org/10.4236/oalib.1105869>
25. Dos Reis Silva Júnior, Fargoni E.H.E. Globalization of Higher Education: Notes about Economy, Knowledge Production and Impacts on Civil Society. Open Access Library Journal. 2019. 6. e5869. [Electronic resource]. Access mode: <https://doi.org/10.4236/oalib.1105869>
26. Erkkilä T., Piironen O. What Counts as World Class? Global University Rankings and Shifts in Institutional Strategies. P. 171-196.
27. Hazelcorn E. Ranking and the Reshaping of Higher Education: The Battle for World Class Excellence. Palgrave Macmillan, 2011. 272 p.
28. Horstschraer J. University Rankings in Action? The Importance of Rankings and an Excellence Competition for University Choice of High-Ability Students. Discussion Paper No. 11-061. ZEW, 2011. 32 p.
29. Kehm B. Global University Rankings – Impacts and Unintended Side Effects. European Journal of Education. Research, Development and Policy. 2014. Vol. 49. Issue 1. P. 102-112.
30. Kehm B., Erkkilä T. Editorial: The Ranking Game. European Journal of Education. Research, Development and Policy. 2014. Vol. 49. Issue 1. P. 3-11.
31. Khadri Hanaa Ouda Strategic Approach for Developing World-Class Universities in Egypt. Journal of Education and Practice. Vol. 6. 2015. No. 5. P. 125-145.
32. Liu, N. C. (2009). The Story of Academic Ranking of World Universities. International Higher Education. International Issues. № 54. <https://doi.org/10.6017/ihe.2009.54.8409>
33. Meredith M. Why Do Universities Compete in the Ratings Game? An Empirical Analysis of the Effects of the U.S. News & World Report College Rankings. Research in Higher Education. 2004. № 45. 443-461.
34. Stella A., Woodhouse D. Ranking of Higher Education Institutions. Melbourne : Australian Universities Quality Agency, 2006. 26 p.

Рекомендовані інформаційні ресурси до змістового модуля 1 «Педагогіка та психологія вищої освіти»

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Національної академії педагогічних наук України. Наукова періодика НАПН. Режим доступу: <https://naps.gov.ua/ua/activities/publishing/scientific/>
3. Матеріали з навчального предмету «Педагогіка» [Електронний ресурс] // Підручники онлайн. Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/category/43/70/49/>.
4. Освітній портал – все про освіту в Україні. Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua>.
5. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>
6. Сайт Полтавської універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського. Режим доступу: https://library.pl.ua/resursi/elektro_katalog/
7. Сайт бібліотеки Полтавського державного медичного університету. Режим доступу: <https://lib.pdmu.edu.ua/>
8. Репозитарій Полтавського державного медичного університету. Режим доступу: <https://repository.pdmu.edu.ua/home>

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

(за змістовим модулем 1 «Педагогіка та психологія вищої освіти»)

1. Гуманізація та гуманітаризація вищої освіти.
2. Європейський простір вищої освіти.
3. Закони навчання.
4. Зміст освіти. Поняття «знання», «уміння», «навички».
5. Іміджологія в освіті.
6. Індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти.
7. Інновації в освіті.
8. Інтернаціоналізація вищої освіти.
9. Лекторська майстерність
10. Національна рамка кваліфікацій.
11. Невербальні засоби спілкування.
12. Ознаки мовленнєвої культури оратора.
13. Організаційні форми навчання у вищій школі та методика їх проведення.
14. Освітнє середовище.
15. Освітні інновації.
16. Освітня програма.
17. Особливості адаптаційного періоду в закладі вищої освіти.
18. Особливості педагогічної діяльності викладачів медичних закладів вищої освіти.
19. Особливості писемного мовлення в науковій царині.
20. Особливості усного мовлення в науковій царині.

21. Педагогіка вищої медичної школи.
22. Педагогічна культура.
23. Педагогічна майстерність.
24. Педагогічна тестологія.
25. Педагогічне спілкування.
26. Педагогічний контроль.
27. Педагогічний стрес. Засоби саморегуляції.
28. Підхід до загального управління якістю (TQM) як методологічне підґрунтя забезпечення якості вищої освіти.
29. Предмет, об'єкт і завдання педагогіки вищої школи. Взаємозв'язок з іншими науками.
30. Принципи навчання у вищій школі.
31. Професійне вигорання
32. Професійні деформації.
33. Психолого-педагогічна характеристика сучасного студента.
34. Результати навчання.
35. Рейтинги в освіті.
36. Самоосвіта. Саморозвиток. Самовиховання.
37. Самостійна робота студентів.
38. Система забезпечення якості вищої освіти.
39. Складові педагогічного процесу.
40. Стандарт вищої освіти і професійний стандарт.
41. Студентство як особлива соціальна група.
42. Сутність компетентнісного підходу.
43. Технології в освіті.

Змістовий модуль 2. Психологія спілкування

Тема 24. Становлення психології як науки. Психіка і мозок. Психіка і свідомість (1 год.).

Завдання для самостійної роботи (1 год.):

Предмет психології.

Етапи історичного розвитку психології.

Рефлексорна природа психічного.

Психіка і мозок.

Психіка і свідомість. Виникнення свідомості. Чотири основні характеристики свідомості: здатність акумулювати знання про навколишній світ за допомогою основних психічних процесів (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява); здатність до самопізнання; формування цілей діяльності; почуття. Рівні свідомості (свідоме, несвідоме і підсвідоме).

Рекомендована література

1. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. [текст] навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 388 с.
2. Загальна психологія; За загального редакцією академіка С.Д. Максименка. – 2-ге вид., випр., доп. – Вінниця.: Нова Книга, 2004. – 104 с.

3. Загальна психологія : навч. посібник / Т. Б. Поясок [та ін.] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. М. Остроградського, Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. – 396 с.
4. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. – К. Ліра-К:, 2020. – 564 с.
5. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ: Талком, 2018. – 580 с.
6. Партико, Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Б. Партико. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
7. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
8. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки. – 2-ге вид., випр., доп. – К.: Академвидав, 2006. – 520 с.

Тема 25. Місце психології в системі наук. Основні напрями, структура і методи психології (1 год.).

Завдання для самостійної роботи (1 год.):

***Історичний розвиток психології.** Взаємозв'язок між психологією і педагогікою. Інші суміжні науки.*

***Основні напрями психології:** біхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз, когнітивна психологія, генетична психологія, гуманістична психологія.*

***Основні напрями психології:** загальна психологія, психологія праці, авіаційна психологія, медична психологія, вікова психологія, практична психологія, психологія спілкування.*

***Методи психології:** організаційні (порівняльний, лонгitudний, комплексний); емпіричні (спостереження, самоспостереження, експеримент, тест, бесіда, інтерв'ювання, анкетування, аналіз продуктів діяльності, соціометрія); кількісний і якісний методи оброблення даних; інтерпретаційні методи.*

Рекомендована література

1. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. [текст] навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 388 с.
2. Загальна психологія; за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. – 2-ге вид., випр., доп. – Вінниця.: Нова Книга, 2004. – 104 с.
3. Загальна психологія : навч. посібник / Т. Б. Поясок [та ін.] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. М. Остроградського, Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. – 396 с.
4. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. – К. Ліра-К:, 2020. – 564 с.
5. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н.

- В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ: Талком, 2018. – 580 с.
6. Партико, Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Б. Партико. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
 7. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
 8. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки. – 2-ге вид., випр., доп. – К.: Академвидав, 2006. – 520 с.

Тема 26. Психологія особистості. Теорії особистості (2 год.).

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

Індивід, особистість, індивідуальність.

Теорії особистості в зарубіжній психології (традиційні, нові, новітні).

Спрямованість особистості (особистісна, колективістська, ділова).

Усвідомлювані мотиви (інтереси: безпосередні, опосередковані, широкі, вузькі, стійкі, нестійкі). Несвідомлювані мотиви (потяг, установка).

Я-концепція особистості. Самооцінка. Самоповага. Психологічний захист.

Рекомендована література

1. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. [текст] навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 388 с.
2. Загальна психологія; За загального редакцією академіка С.Д. Максименка. – 2-ге вид., випр., доп. – Вінниця.: Нова Книга, 2004. – 104 с.
3. Загальна психологія : навч. посібник / Т. Б. Поясок [та ін.] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. М. Остроградського, Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. – 396 с.
4. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. – К. Ліра-К.;, 2020. – 564 с.
5. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ: Талком, 2018. – 580 с.
6. Партико Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Б. Партико. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
7. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
8. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки. – 2-ге вид., випр., доп. – К.: Академвидав, 2006. – 520 с.

Тема 27. Теоретико-методологічні передумови спілкування (2 год.)

Завдання для самостійної роботи (1 год.):

Структура спілкування.

Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, регуляційно-комунікативна афективно-комунікативна.

Види спілкування: необхідне, бажане, нейтральне, небажане, міжособистісне, масове, монологічне, діалогічне, гуманістичне, довготривале, короткочасне, конфліктне.

Рекомендована література

1. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. – P.113-116.
2. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спес Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. – 208 с.
3. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
4. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
5. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.
6. Focus on sleep problems in patients with somatoform disorders / A. Skrypnikov et all // Світ медицини та біології. - 2019. - №3. - С. 147-152.
7. History and Systems of Psychology 8th edition (current edition) James F. Brennan , Catholic University of America, Washington DC, Keith A. Houde , Ave Maria University, Florida 2022 DOI <https://doi.org/10.1017/9781009042895>
8. The Psychology of Language and Communication By Geoffrey Beattie, Andrew W Ellis DOI <https://doi.org/10.4324/9781315187198>

Тема 28. Психодіагностика особливостей вербального та невербального спілкування. Психотренінг навичок спілкування. (4 год.)

Семінарське заняття (2 год.):

Поняття невербальної комунікації.

Оптико-кінетична, проксемічна, паралінгвістична та інші знакові системи. Проксеміка.

Розміщення учасників взаємодії за прямокутним столом.

Кін, кінема, кіноформи.

Особливості вияву емоцій людини через невербальне спілкування.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

1. Характеристика, функції та класифікація невербальної комунікації.
2. Функції невербального спілкування.
3. Основні завдання невербального спілкування.

4. Науки, що вивчають невербальні засоби спілкування.

Рекомендована література

1. В. Г. Воронкова Етика ділового спілкування: навч.посібник / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В.В. Мельник. - Львів: Магнолія 2019. - 312 с.
2. Комунікації в охороні здоров'я [монографія]/ М.А. Знаменська, Г.О. Слабкий, Т.К. Знаменська – Київ, 2019. - 194 с.
3. Психогенні психічні розлади / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков : навч.-метод. посіб. – К. : ВСВ «Медицина», 2021. – 208 с.
4. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
5. Філоненко М . М . Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.
6. Body dysmorphic disorder and other non-psychotic mental disorders in persons with cosmetic defects and deformities of the nose / L.A. Bodnar, L.V. Zhyvotovska, A.M. Skrypnikov, V.V. Borysenko, O.A. Kazakov, V.A. Bodnar // Wiadomosci lekarskie. – 2021 – Vol. 74(6) – P.1414-1419.
7. Social Inclusion and Mental Health Jed Boardman, Helen Killaspy, Gillian Mezey. Cambridge University Press 2022 DOI: <https://doi.org/10.1017/9781911623601>

Тема 29. Психологічні особливості вербальної комунікації. (2 год.)

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

Компоненти вербальної комунікації.

Говоріння. Культура говоріння мовця. Мистецтво висловлюватися.

Слухання. Культура слухання. Рефлексивне слухання. Нерефлексивне слухання. Рефлексивні запитання. Критичне слухання. Емпатійне слухання.

Рекомендована література

1. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. – P.113-116.
2. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.
3. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
4. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
5. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.

6. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря. – Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 334 с.
7. Clinical Topics in Teaching Psychiatry Edited by Sarah Huline-Dickens. Cambridge University Press 2022 DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009053938>
8. Focus on sleep problems in patients with somatoform disorders / A. Skrypnikov et al // Світ медицини та біології. - 2019. - №3. - С. 147-152.

Тема 30. Характеристика людини за першим враженням. Психотренінг навичок спілкування. (2 год.)

Семінарське заняття (2 год.)

Ефект ореолу або "галоефект".

Ефект "первинності та "новизни".

Три схеми формування першого враження про людину.

Виникнення помилкових уявлень про перше враження про людину.

Рекомендована література

1. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук. — К. : Ніка Центр, 2007. — 400 с.
2. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
3. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.
4. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря. – Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 334 с.
5. Association between emotional-volitional dysfunction and features of aggression or hostility in mens with different forms of substance addictions: a cross-sectional study / L. V. Zhyvotovska, D. I. Boiko, N. V. Kadzhaia, A. D. Shkodina, I.V. Demianenko, V.V. Borysenko // Wiadomosci Lekarskie. – 2020. – Vol. 73 (6). – P.1129 – 1133.
6. Body dysmorphophobic disorder and other non-psychotic mental disorders in persons with cosmetic defects and deformities of the nose / L.A. Bodnar, L.V. Zhyvotovska, A.M. Skrypnikov, V.V. Borysenko, O.A. Kazakov, V.A. Bodnar // Wiadomosci lekarskie. – 2021 – Vol. 74(6) – P.1414-1419.
7. Clinical Topics in Teaching Psychiatry Edited by Sarah Huline-Dickens. Cambridge University Press 2022 DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009053938>
8. Encyclopedia of Communication Theory.” IOSR Journal of Humanities and Social Science, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.

Тема 31. Психодіагностика рівня конфліктності. Психотренінг навичок спілкування. (2 год.)

Семінарське заняття (2 год.)

Поняття конфлікту.

Елементи, типи та динаміка конфлікту.
Стадії розвитку конфлікту. Сторони конфлікту. Об'єкт конфлікту.
Деструктивний та конструктивний конфлікт.
Особливості поведінки в конфліктній ситуації.
Соціальні дилеми. Вирішення соціальних дилем.

Рекомендована література

1. Медична психологія : підручник / С.Д. Максименко, Я.В. Цехмістер, І.А. Коваль, К.С. Максименко ; за загальною ред. С.Д. Максименка. – 2-е вид. – К. : Слово, 2014. – 516 с.
2. Особливості діагностики, терапії та медико-психологічної реабілітації вимушених переселенців з зони бойових дій, хворих на посттравматичний стресовий розлад. Методичні рекомендації / Спіріна І.Д., Леонов С.Ф., Рокутов С.В. та ін. – К., 2015. - 28 с.
3. Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І. Перинатальна психологія - Полтава, 2017. – 156 с.
4. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
5. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.
7. Encyclopedia of Communication Theory.” IOSR Journal of Humanities and Social Science, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailen/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.

Тема 32. Конфліктне спілкування. (4 год.)

Семінарське заняття (2 год.)

Можливі причини виникнення конфлікту.
Психологічні засади виникнення конфліктів.
Суб'єкти конфлікту та особливості поведінки в конфліктній ситуації.
Маніпулятивна і актуалізаторські моделі спілкування.
Технології виходу з конфлікту.

Завдання для самостійної роботи (2 год.)

Основні ознаки та типи конфлікту.
Причини виникнення конфлікту в медичному середовищі.
Хто може виступати суб'єктами конфлікту в професійній діяльності лікаря.
Ознаки маніпулятивної поведінки зі сторони пайфєнтів.
Охарактеризуйте актуалізаторські моделі спілкування.
Можливі раціональні варіанти вирішення професійного конфлікту.

Рекомендована література

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спис Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. – 208 с.
2. Медична психологія : підручник / С.Д. Максименко, Я.В. Цехмістер, І.А. Коваль, К.С. Максименко ; за загальною ред. С.Д. Максименка. – 2-е вид. – К. : Слово, 2014. – 516 с.
3. Особливості діагностики, терапії та медико-психологічної реабілітації вимушених переселенців з зони бойових дій, хворих на посттравматичний стресовий розлад. Методичні рекомендації / Спіріна І.Д., Леонов С.Ф., Рокутов С.В. та ін. – К., 2015. - 28 с.
4. Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І. Перинатальна психологія - Полтава, 2017. – 156 с.
5. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
6. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
7. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.
8. Encyclopedia of Communication Theory.” IOSR Journal of Humanities and Social Science, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.

Тема 33. Маніпуляції у спілкуванні: види та способи захисту. (4 год.)

Семінарське заняття (2 год.)

Феномен маніпуляцій у спілкуванні та її причини.

Маніпулятивні системи. Основні типи маніпуляторів.

Види маніпуляцій у спілкуванні.

Основні ознаки маніпуляцій.

Завдання для самостійної роботи (2 год.)

Типові маніпуляції, що використовуються пацієнтами стосовно лікарів.

Способи та психологічні засади захисту від маніпуляцій.

Контрманіпуляції та її принципи.

Трикутник Карпмана та трикутник переможця.

Рекомендована література

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спис Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. – 208 с.
2. Медична психологія : підручник / С.Д. Максименко, Я.В. Цехмістер, І.А. Коваль, К.С. Максименко ; за загальною ред. С.Д. Максименка. – 2-е вид. – К. : Слово, 2014. – 516 с.
3. Особливості діагностики, терапії та медико-психологічної реабілітації вимушених переселенців з зони бойових дій, хворих на посттравматичний

стресовий розлад. Методичні рекомендації / Спіріна І.Д., Леонов С.Ф., Рокутов С.В. та ін. – К., 2015. - 28 с.

4. Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І. Перинатальна психологія - Полтава, 2017. – 156 с.
5. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
6. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
7. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.
8. Encyclopedia of Communication Theory.” IOSR Journal of Humanities and Social Science, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.

Тема 34. Психодіагностика комунікативної культури медика. (2 год.)

Семінарське заняття (2 год.)

Значення паралінгвістичної та екстралінгвістичної знакової системи у спілкуванні з хворим.

Невміння оперувати лікарем граматичним значенням слова.

Поняття ятрогенного захворювання.

Причини, шляхи запобігання ятрогеній.

Значення слова лікаря на надію на видужання хворого.

Рекомендована література

1. Галіяш Н. Комунікативні навички в медицині : посіб. / Наталія Галіяш, Наталія Петренко, Наталія Бількевич. – Тернопіль : ТДМУ, 2019. – 132 с
2. Комунікації в охороні здоров'я [монографія]/ М.А. Знаменська, Г.О. Слабкий, Т.К. Знаменська – Київ, 2019. - 194 с.
3. Медична психологія: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів // .М.Кожина, Г.О. Самардакова, І.Ф. Терьошина, Т.М. Радченко, І.М. Стрельнікова, К.О. Зеленська, Л.М. Гайчук – 2018р., 131 с.
4. Психогенні психічні розлади / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков : навч.-метод. посіб. – К. : ВСВ «Медицина», 2021. – 208 с.
5. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 240 с.
7. Social Inclusion and Mental Health Jed Boardman, Helen Killaspy, Gillian Mezey. Cambridge University Press 2022 DOI: <https://doi.org/10.1017/9781911623601>

Тема 35. Сутність міжособистісної комунікації. (2 год.)

Завдання для самостійної роботи (2 год.)

Поняття комунікації.

Специфіка міжособистісної комунікації. Поліфункціональність комунікації.

Види та форми комунікації. Аксіальна та ретіальна комунікації.

Масова організована комунікація.

Комунікативний простір міжособистісних відносин. Суб'єкти комунікації.

Спільна комунікативна дія. Зворотний зв'язок. Спільне інформаційне поле

Рекомендована література

1. Аналіз сімейного здоров'я при шизофренії в одного з батьків / Л.В. Животовська, О.А. Казаков, В.В. Борисенко // Медична психологія, 2015 10, № 3 с.48-51
2. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.
3. Медична психологія : підручник / С.Д. Максименко, Я.В. Цехмістер, І.А. Коваль, К.С. Максименко ; за загальною ред. С.Д. Максименка. – 2-е вид. – К. : Слово, 2014. – 516 с.
4. Медична психологія: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів // .М.Кожина, Г.О. Самардакова, І.Ф. Терьошина, Т.М. Радченко, І.М. Стрельнікова, К.О. Зеленська, Л.М. Гайчук – 2018р., 131 с.
5. Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І. Перинатальна психологія - Полтава, 2017. – 156 с.
6. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. – Полтава, 2017. – 271с.
7. Філоненко М . М . Психологія спілкування. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 240 с.
8. Association between emotional-volitional dysfunction and features of aggression or hostility in mens with different forms of substance addictions: a cross-sectional study / L. V. Zhyvotovska, D. I. Boiko, N. V. Kadzhaia, A. D. Shkodina, I.V. Demianenko, V.V. Borysenko // Wiadomosci Lekarskie. – 2020. – Vol. 73 (6). – P.1129 – 1133.
9. Clinical Topics in Teaching Psychiatry Edited by Sarah Huline-Dickens. Cambridge University Press 2022 DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009053938>
10. Focus on sleep problems in patients with somatoform disorders / A. Skrypnikov et all // Світ медицини та біології. 2019. №3. С. 147-152.

Тема 36. Особливості міжособистісного спілкування лікаря та хворого (2 год.)

Семінарське заняття (2 год.)

Поняття етики спілкування.

Прояви провини, сорому, каяття, співпереживання.

Рівність у спілкуванні лікаря та хворого.

Емпатія, як основний психологічний компонент лікарського спілкування.

Рекомендована література

1. Бронікова С. Практики комунікативної культури в медичному закладі. Пацієнт-центрований підхід, 2020. — 72 с
2. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спес Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. — Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. — 208 с.
3. Медична психологія: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів // .М.Кожина, Г.О. Самардакова, І.Ф. Терьошина, Т.М. Радченко, І.М. Стрельнікова, К.О. Зеленська, Л.М. Гайчук — 2018р., 131 с.
4. Психогенні психічні розлади / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков : навч.-метод. посіб. — К. : ВСВ «Медицина», 2021. — 208 с.
5. Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І. Перинатальна психологія - Полтава, 2017. — 156 с.
6. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. — Полтава, 2017. — 271с.
7. Філоненко М . М . Психологія спілкування. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 240 с.
8. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря. — Київ: Центр учбової літератури, 2015. — 334 с.
9. Medical psychology. State National Textbook / I.D. Spirina, I.S. Vitenko, O.K. Napreenko et al. — Dnipropetrovsk: 2015. — 376 с
10. Social Inclusion and Mental Health Jed Boardman, Helen Killaspy, Gillian Mezey. Cambridge University Press 2022 DOI: <https://doi.org/10.1017/9781911623601>

Тема 37. Психологічні особливості комунікативного процесу з особами, які перенесли психотравми (2 год.)

Семінарське завдання (2 год.)

Поняття психотравми та її різновиди.

Психологічні особливості психотравми військового часу.

Типи реагування на психотравму, та психологічні механізми захисту.

Прийоми саморегуляції травматичних переживань.

Рекомендована література

1. Герасименко Л.О., Скрипніков А.М., Ісаков Р.І. Психогенні психічні розлади: Навчально-методичний посібник К.: -ВСВ «Медицина», 2021. — 208с.
2. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спес Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. — Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. — 208 с.
3. Комунікативні навички лікаря. Конспект лекцій / заг. ред. О.С.Чабан. — К.: LAT&K, 2017. — 152 с.
4. Комунікації в охороні здоров'я [монографія]/ М.А. Знаменська, Г.О. Слабкий, Т.К. Знаменська — Київ, 2019. - 194 с.

5. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. — К., 2018. — 392 с.
6. Періг І.М. Психологія спілкування / Методичний посібник для самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. — Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. — 25 с.
7. Психогенні психічні розлади / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков : навч.-метод. посіб. — К. : ВСВ «Медицина», 2021. — 208 с
8. Савенкова Л.О. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова та ін.]; за заг. ред. Л.О. Савенкової; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». — Київ КНЕУ, 2015. - 309 с.
9. Скрипніков А.М., Животовська Л.В., Бойко Д.І., Гринь К.В., Єфімова С.М.. Основи психотравматології: медико-психологічні аспекти реабілітації: Навчально-методичний посібник — Полтава, 2021. — 152с.
10. Філоненко М . М . Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.
11. Association between emotional-volitional dysfunction and features of aggression or hostility in mens with different forms of substance addictions: a cross-sectional study / L. V. Zhyvotovska, D. I. Boiko, N. V. Kadzhaia, A. D. Shkodina, I.V. Demianenko, V.V. Borysenko // Wiadomosci Lekarskie. — 2020. — Vol. 73 (6). — P.1129 — 1133.
12. The Psychology of Language and Communication By Geoffrey Beattie, Andrew W Ellis DOI <https://doi.org/10.4324/9781315187198>

Тема 38. Мистецтво діалогу. Діалогічне спілкування. (1 год.)

Завдання для самостійної роботи (1 год.)

Поняття мови та мовлення. Відмінність спілкування тварин та людей.

Наймодніші мови світу. Види мов: тверді та м'які, внутрішні та зовнішні, письмова, діалогічні, монологічна.

Паралінгвістична та екстралінгвістична характеристики мови. Тембр, дикція, тон, висота, швидкість, темп, мелодійність мови.

Рекомендована література

1. В. Г. Воронкова Етика ділового спілкування: навч.посібник / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В.В. Мельник. - Львів: Магнолія 2019. - 312 с.
2. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. — P.113-116.
3. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук. — К. : Ніка Центр, 2007. — 400 с.

4. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.
5. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т. Ф. Матвійчук. – Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. - 76 с.
6. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. – К., 2018. – 392 с.
7. Періг І.М. Психологія спілкування / Методичний посібник для самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. – 25 с.
8. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Савенкової. К. : КНЕУ, 2015. 309 с.
9. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
10. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
11. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
12. Encyclopedia of Communication Theory.” IOSR Journal of Humanities and Social Science, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.
13. Medical psychology. State National Textbook / I.D. Spirina, I.S. Vitenko, O.K. Napreenko et al. – Dnipropetrovsk: 2015. – 376 с

Тема 39. Форми поведінки людини у взаємодії. (2 год.)

Лекція: Форми поведінки людини у взаємодії. (2 год.)

Основні параметри міжособистісних відносин.

Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.

Вікові, гендерні та інші особливості міжособистісній взаємодії

Деструктивні форми взаємодії: агресія, фрустраційні теорії агресії.

Упередження. Обман. Егоїзм.

Конфліктна взаємодія.

Взаємодія на рівні дружби і любові. Альтруїстична поведінка у взаємодії.

Контрольні запитання та завдання:

1. Які виділяють форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.
2. Охарактеризуйте основні деструктивні форми взаємодії.
3. Конфлікт, як одна з форм взаємодії.

Тема 40. Візуальна психодіагностика (2 год.)

Лекція: Візуальна психодіагностика. (2 год.)

Поняття про візуальну психодіагностику та її психофізіологічні основи.

Конституційні типології людини.

Практичне застосування візуальної психодіагностики.

Гендерні, вікові та національні особливості зовнішності в рамках візуальної психодіагностики.

Мова тіла і його рухів – основа візуальної психодіагностики.

Контрольні запитання та завдання:

1. Охарактеризуйте френологію, як один із напрямків фізіономічного вивчення людини.
2. Типології темпераменту і характеру.
3. Візуальна психодіагностика в рамках тілесно-орієнтованої психотерапії.
4. Охарактеризуйте жести, як сигнали невербальної комунікації.
5. Мімічні реакції як форма емоційних проявів людини.

Тема 41. Ставлення до хвороби: класифікація пацієнтів. (2 год.)

Завдання для самостійної роботи (2 год.)

Внутрішня картина хвороби та рівні її організації.

Чинники, що зумовлюють внутрішню картину хвороби.

Госпіталізм і психічна депривація.

Динаміка ставлення людини до хвороби та фази її формування.

Типологія реагування на хворобу.

Рекомендована література

1. В. Г. Воронкова Етика ділового спілкування: навч. посібник / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В. В. Мельник. - Львів: Магнолія 2019. - 312 с.
2. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. – P.113-116.
3. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук. — К. : Ніка Центр, 2007. — 400 с.
4. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А. М. Скрипніков, Л. О. Герасименко, Р. І. Ісаков, П. В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.
5. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т. Ф. Матвійчук. – Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. - 76 с.
6. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / І. Я. Губенко, О. С. Карнацька, О. Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. — К., 2018. — 392 с.

7. Періг І.М. Психологія спілкування / Методичний посібник для самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. – 25 с.
8. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Савенкової. — К. : КНЕУ, 2015. — 309 с.
9. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
10. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
11. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
12. Encyclopedia of Communication Theory.” *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.
13. Medical psychology. State National Textbook / I.D. Spirina, I.S. Vitenko, O.K. Napreenko et al. – Dnipropetrovsk: 2015. – 376 с

Тема 42. Спілкування і манера поведінки лікаря. (2 год.)

Завдання для самостійної роботи (2 год.)

Психологічні аспекти спілкування лікаря з хворим.

Соціально-психологічний портрет лікаря.

Емпатія як основна психологічна риса лікаря, проблеми професійного вигорання.

Діагностика та профілактика професійного вигорання в лікарській діяльності.

Особливості особистості пацієнта.

Рекомендована література

1. В. Г. Воронкова Етика ділового спілкування: навч.посібник / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В.В. Мельник. - Львів: Магнолія 2019. - 312 с.
2. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. – P.113-116.
3. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук. — К. : Ніка Центр, 2007. — 400 с.
4. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.

5. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т. Ф. Матвійчук. – Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. – 76 с.
6. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. — К., 2018. — 392 с.
7. Періг І.М. Психологія спілкування / Методичний посібник для самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. — Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. — 25 с.
8. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Савенкової. — К. : КНЕУ, 2015. — 309 с.
9. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
10. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
11. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
12. Encyclopedia of Communication Theory.” IOSR Journal of Humanities and Social Science, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.
13. Medical psychology. State National Textbook / I.D. Spirina, I.S. Vitenko, O.K. Napreenko et al. – Dnipropetrovsk: 2015. – 376 с

Тема 43. Слово лікаря, відвертість з хворим. (1 год.)

Завдання для самостійної роботи (1 год.)

Вплив вербальної комунікації з лікарем на особистість хворого.

Плацебо-ефект в лікарській практиці.

Професійна комунікативна компетентність лікаря.

Типи психологічної установки в спілкуванні та їх вплив на лікувально-діагностичний процес.

Типові ефекти про лікаря, що виникають в спілкуванні з хворим.

Психологічні бар'єри взаємодії лікаря з хворим, їх причини та варіанти усунення.

Рекомендована література:

1. В. Г. Воронкова Етика ділового спілкування: навч.посібник / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В.В. Мельник. - Львів: Магнолія 2019. - 312 с.
2. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference

- «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. – P.113-116.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спис Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. – 208 с.
 4. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук. — К. : Ніка Центр, 2007. — 400 с.
 5. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.
 6. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т. Ф. Матвійчук. – Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. - 76 с.
 7. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. — К., 2018. — 392 с.
 8. Періг І.М. Психологія спілкування / Методичний посібник для самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. – 25 с.
 9. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Савенкової. — К. : КНЕУ, 2015. — 309 с.
 10. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
 11. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
 12. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
 13. Encyclopedia of Communication Theory.” *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.
 14. Medical psychology. State National Textbook / I.D. Spirina, I.S. Vitenko, O.K. Napreenko et al. – Dnipropetrovsk: 2015. – 376 с

Тема 44. Психологія суїцидальної поведінки та психологія помирання. (2 год.)

Завдання для самостійної роботи (2 год.)

Суїцидальна поведінка та її види.

Мотиви суїцидальної поведінки.

Джерела страху смерті.

Розвиток уявлень дітей про смерть.

Особливості переживання смерті близькими людьми.

Рекомендована література

1. В. Г. Воронкова Етика ділового спілкування: навч. посібник / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В. В. Мельник. - Львів: Магнолія 2019. - 312 с.
2. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. – P.113-116.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спес Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. – 208 с.
4. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук. — К. : Ніка Центр, 2007. — 400 с.
5. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.
6. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т. Ф. Матвійчук. – Львів , «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. - 76 с.
7. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ І—ІІІ р. а.) / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. – К., 2018. – 392 с.
8. Періг І.М. Психологія спілкування / Методичний посібник для самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. – 25 с.
9. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Савенкової. — К. : КНЕУ, 2015. — 309 с.
10. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
11. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
12. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
13. Encyclopedia of Communication Theory.” *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.
14. Medical psychology. State National Textbook / I.D. Spirina, I.S. Vitenko, O.K. Napreenko et al. – Dnipropetrovsk: 2015. – 376 с

Тема 45. Психотерапія для медичних працівників. (2 год.)

Завдання для самостійної роботи (2 год.)

Стадії формування здорового способу життя людини.

Психотерапевтичні підходи до формування здорового способу життя людини.

Структурне інтерв'ю у роботі лікаря для оцінки психоемоційного стану.

Загальні уявлення про психотерапевтичні впливи та етапи психотерапії.

Особливості психотерапевтичних підходів до корекції психоемоційних станів.

Рекомендована література

1. В. Г. Воронкова Етика ділового спілкування: навч. посібник / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В. В. Мельник. - Львів: Магнолія 2019. - 312 с.
2. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. – P.113-116.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спес Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. – 208 с.
4. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук. — К. : Ніка Центр, 2007. — 400 с.
5. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.
6. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т. Ф. Матвійчук. – Львів , «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. - 76 с.
7. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ І—ІІІ р. а.) / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. – К., 2018. – 392 с.
8. Періг І.М. Психологія спілкування / Методичний посібник для самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. – 25 с.
9. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Савенкової. — К. : КНЕУ, 2015. — 309 с.
10. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
11. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.

12. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
13. Encyclopedia of Communication Theory.” *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.
14. Medical psychology. State National Textbook / I.D. Spirina, I.S. Vitenko, O.K. Napreenko et al. – Dnipropetrovsk: 2015. – 376 с

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Аналіз сімейного здоров'я при шизофренії в одного з батьків / Л.В. Животовська, О.А. Казаков, В.В. Борисенко // Медична психологія, 2015 10, № 3 с.48-51
2. Бронікова С. Практики комунікативної культури в медичному закладі. Пацієнт-центрований підхід, 2020. — 72 с
3. В. Г. Воронкова Етика ділового спілкування: навч.посібник / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В.В. Мельник. - Львів: Магнолія 2019. - 312 с.
4. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційну сферу доглядачів за пацієнтами з деменцією в період пандемії COVID-19 / О. В. Орлова, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, В. В. Борисенко // International scientific and practical conference «Medicine and Health Care in Modern Society: Topical Issues and Current Aspects», February 26-27, 2021. Lublin, Republic of Poland: Medical University of Lublin. – P.113-116.
5. Галіяш Н. Комунікативні навички в медицині : посіб. / Наталія Галіяш, Наталія Петренко, Наталія Бількевич. – Тернопіль : ТДМУ, 2019. – 132 с
6. Герасименко Л.О., Скрипніков А.М., Ісаков Р.І. Психогенні психічні розлади: Навчально-методичний посібник К.: -ВСВ «Медицина», 2021. – 208с. Association between emotional-volitional dysfunction and features of aggression or hostility in mens with different forms of substance addictions: a cross-sectional study / L. V. Zhyvotovska, D. I. Boiko, N. V. Kadzhaia, A. D. Shkodina, I.V. Demianenko, V.V. Borysenko // Wiadomosci Lekarskie. – 2020. – Vol. 73 (6). – P.1129 – 1133.
7. Body dysmorphic phobic disorder and other non-psychotic mental disorders in persons with cosmetic defects and deformities of the nose / L.A. Bodnar, L.V. Zhyvotovska, A.M. Skrypnikov, V.V. Borysenko, O.A. Kazakov, V.A. Bodnar // Wiadomosci lekarskie. – 2021 – Vol. 74(6) – P.1414-1419.
8. Clinical Topics in Teaching Psychiatry Edited by Sarah Huline-Dickens. Cambridge University Press 2022 DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009053938>
9. Encyclopedia of Communication Theory.” *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, vol. 15, no. 4, 2013, pp. 84–85, web.stanford.edu/~bailenso/papers/icae-psychology, 10.9790/0837-1548485. Accessed 28 Aug. 2021.

10. Focus on sleep problems in patients with somatoform disorders / A. Skrypnikov et al // Світ медицини та біології. - 2019. - №3. - С. 147-152.
11. History and Systems of Psychology 8th edition (current edition) James F. Brennan , Catholic University of America, Washington DC, Keith A. Houde , Ave Maria University, Florida 2022 DOI <https://doi.org/10.1017/9781009042895>
12. Medical psychology. State National Textbook / I.D. Spirina, I.S. Vitenko, O.K. Napreenko et al. – Dnipropetrovsk: 2015. – 376 c
13. Social Inclusion and Mental Health Jed Boardman, Helen Killaspy, Gillian Mezey. Cambridge University Press 2022 DOI: <https://doi.org/10.1017/9781911623601>
14. The Psychology of Language and Communication By Geoffrey Beattie, Andrew W Ellis DOI <https://doi.org/10.4324/9781315187198>

Допоміжна:

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спес Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. – 208 с.
2. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Спес Гіппократа: основи психології спілкування для медичних працівників / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.; К., 2017. – 208 с.
3. Комунікативні навички лікаря. Конспект лекцій / заг. ред. О.С.Чабан. – К.: LAT&K, 2017. – 152 с.
4. Комунікації в охороні здоров'я [монографія]/ М.А. Знаменська, Г.О. Слабкий, Т.К. Знаменська – Київ, 2019. - 194 с.
5. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук. — К. : Ніка Центр, 2007. — 400 с.
6. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА») / А.В. Курова – Одеса: Фенікс, 2020. – 79 с.
7. Кюблер-Росс Э.О смерти и умирании. – К.: София, 2001. – 320 с.
8. Лікар і пацієнт у діагностичному процесі (психологічні аспекти) / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков, П.В. Кидонь // Практикуючий лікар. – 2021. – Т. 10, № 1. – С. 73–77.
9. Ломачинська І.М. Основи корпоративної культури: навч. посіб./ І.М. Ломачинська. – К.: Ун-т "Україна", 2016. – 280 с.
10. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т. Ф. Матвійчук. – Львів , «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. - 76 с.
11. Медична психологія : підручник / С.Д. Максименко, Я.В. Цехмістер, І.А. Коваль, К.С. Максименко ; за загальною ред. С.Д. Максименка. – 2-е вид. – К. : Слово, 2014. – 516 с.
12. Медична психологія: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів // .М.Кожина, Г.О. Самардакова, І.Ф. Терьошина, Т.М. Радченко, І.М. Стрельнікова, К.О. Зеленська, Л.М. Гайчук – 2018р., 131 с.

13. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. — К., 2018. — 392 с.
14. Особливості діагностики, терапії та медико-психологічної реабілітації вимушених переселенців з зони бойових дій, хворих на посттравматичний стресовий розлад. Методичні рекомендації / Спіріна І.Д., Леонов С.Ф., Рокутов С.В. та ін. — К., 2015. - 28 с.
15. Періг І.М. Психологія спілкування / Методичний посібник для самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. — Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. — 25 с.
16. Психогенні психічні розлади / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков : навч.-метод. посіб. — К. : ВСВ «Медицина», 2021. — 208 с.
17. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Савенкової. — К. : КНЕУ, 2015. — 309 с.
18. Савенкова Л.О. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова та ін.]; за заг. ред. Л.О. Савенкової; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». — Київ КНЕУ, 2015. - 309 с.
19. Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І. Перинатальна психологія - Полтава, 2017. — 156 с.
20. Скрипніков А.М., Животовська Л.В., Бойко Д.І., Гринь К.В., Єфімова С.М.. Основи психотравматології: медико-психологічні аспекти реабілітації: Навчально-методичний посібник — Полтава, 2021. — 152с.
21. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. — Полтава, 2017. — 271с.
22. Скрипніков А.М., Сонник Г.Т., Животовська Л.В., Фисун Ю.О., Шиндер В.В. Медицинская психология. — Полтава, 2017. — 271с.
23. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] // Библиотека онлайн © 2006-2022 – DOI <https://readbookz.net/books/174.html>
24. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. — Чернівці, 2019. — 100 с.
25. Філоненко М . М . Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2018. — 240 с.
26. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря. — Київ: Центр учбової літератури, 2015. — 334 с.

В тому числі й інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua>
2. <https://readbookz.net/books>

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Визначення поняття «спілкування». Різниця між «спілкуванням» і «комунікацією».
2. Принципи теорії спілкування Б.Ф. Ломова.
3. Соціально-психологічний та загальнопсихологічний аспекти дослідження спілкування.
4. Поняття «спілкування» і «суспільних відносин».
5. Характеристика міжособистісного спілкування.
6. Зв'язок «соціальної позиції» і «соціальної ролі» в спілкуванні? Вплив цього зв'язка на зміст спілкування.
7. Монологічне спілкування, імператив і маніпуляція.
8. Особливості діалогічного спілкування Його творча функція.
9. Роль комунікативно-зв'язуючої функції спілкування в процесі антропосоціогенезу.
10. Афіліація. Значення цього явища для людини.
11. Поняття «соціальної перцепції». Зміст та багатофункціональність цього процесу.
12. Фізіогноміка. Місце фізіогноміки в теорії соціальної перцепції.
13. Теорії типології особистості. Зв'язок з дослідженнями зовнішніх ознак особистості.
14. Візуальна психодіагностика. Її практичне значення.
15. Ефекти сприйняття, які виникають в ситуації першого враження про людину?
16. Сутність «ефекту ореолу». Фактори, що впливають на цей ефект.
17. Характеристика стереотипізації як ефекту міжособистісного сприйняття.
18. 1Характеристику процесу соціальної перцепції в ситуації діалогічної взаємодії.
19. Роль соціальної рефлексії у соціальній перцепції. Відмінності загальнопсихологічного поняття «рефлексія» і його соціально-психологічного тлумачення як соціальної рефлексії.
20. Зміст феномену «психологічне непідтвердження».
21. Суїцидальна поведінка, її мотиви та види.
22. Джерела страху смерті.
23. Значення структурного інтерв'ю у роботі лікаря для оцінки психоемоційного стану.